

Københavns Kommune

**Fokusundersøgelse
Børn- og ungeindsatsen samt
integrationsindsatsen i boligsociale
projekter i Københavns Kommune**

Rapport

November 2007

1.	INDLEDNING	1
1.1	Rapportens opbygning.....	3
2.	PERSPEKTIVERING	4
2.1	Hvad virker, og hvad virker ikke?.....	5
3.	BOLIGSOCIALE PROJEKTER I KØBENHAVNS KOMMUNE.....	10
3.1	Områder og indsatser set i et udefra- og indefra-perspektiv	11
3.1.1	Akacieparken	11
3.1.2	Tingbjerg/Utterslevhuse	13
3.1.3	Rabarberlandet.....	14
3.1.4	Partnerskabet – Remisevænget, Dyvekevænget og Hørgården	15
3.1.5	Bispebjerg	17
4.	BØRN- OG UNGEINDSATSER.....	19
4.1	Uddannelses- og beskæftigelsesfremmende indsatser	19
4.1.1	Lektiehjælp og andre indsatser for at fastholde de unge i uddannelse	19
4.1.2	Rollemodelprojekter	23
4.1.3	Jobformidlende projekter.....	26
4.2	Sociale kompetencer og konstruktive fritidsinteresser.....	27
4.2.1	Idræts- og sportsaktiviteter	27
4.2.2	Klubber/væresteder.....	29
4.2.3	Pigeclubber	33
4.2.4	+18 klubber	34
4.2.5	Inddragelse og ansvar	34
4.2.6	Ungeråd/brugerråd.....	35
4.2.7	Opsøgende arbejde – Natteravnene	36
4.3	Koordinerende indsatser.....	37
4.3.1	SSP-samarbejde	37
4.3.2	”Røde Sager”	37
4.4	Opsummering - Deltagelse i konstruktive fritidsaktiviteter	38
4.5	Opsummering - Kriminalitet og hærværk	40
5.	ANBEFALINGER – BØRN- OG UNGEINDSATSEN	44

5.1	Hvad virker?	46
5.2	Forslag til konkrete initiativer	47
6.	INTEGRATIONSINDSATSER	50
6.1	Områderne set i et mellem- og indefra-perspektiv	51
6.2	Deltagelse og ansvar i beboerdemokratiet	51
6.3	Foreningslivets bidrag til integrationen	55
6.4	Deltagelse og ansvar i konkrete aktiviteter	61
6.4.1	Fællesarrangementer	61
6.5	Velkomstpakker	62
6.5.1	Kurser	63
7.	ANBEFALINGER – INTEGRATIONSINDSATSEN	65
7.1	Hvad virker?	67
7.2	Forslag til konkrete initiativer	67
8.	METODE	69
8.1	Fase 1 – Eksplorative interviews med beboerrådgiveren	69
8.2	Fase 2 – Interview med interessenter	69
8.3	Fase 3 – Validering og perspektivering	70
9.	LITTERATUR OG MATERIALELISTE	71

1. INDLEDNING

Helt overordnet er beboersammensætningen i de områder, hvor Københavns Kommune har boligsociale projekter, skæv i forhold til Danmark som helhed på en lang række socioøkonomiske indikatorer. Der er en høj andel af indvandrere og efterkommere af indvandrere, en lav gennemsnitlig bruttoindkomst og en høj andel af beboere på overførselsindkomst. Dette koblet med en overrepræsentativitet af børn og unge i områderne gør, at disse områder står foran problemer af en særlig karakter i forhold til andre boligområder i Danmark.

I Københavns Kommunes 13 igangværende områdespecifikke boligsociale projekter er denne demografiske profil baggrunden for mange af de udfordringer, man står over for. De boligsociale projekter er sat i gang for at medvirke til at udrede og udbedre følgerne af disse udfordringer. Den boligsociale indsats har været i gang i flere år, og Socialudvalget har ønsket at gennemføre en kvalitativ fokusundersøgelse af børn- og ungeindsatsen samt integrationsindsatsen i forbindelse med disse projekter (FAU 492/2005).

Formålet er at belyse effekten af forskellige former for indsatser/metoder inden for de to overordnede indsatsområder; børn og unge samt etniske minoriteter. Dette sker med udgangspunkt i en række konkrete initiativer.

For *indsatsområdet børn og unge* gælder, at der måles på den oplevede effekt i forhold til indsatsens succes med at forebygge og formindske kriminalitet. Aktiviteterne, som udvælges, falder således inden for temaerne:

1. Uddannelses- og/eller beskæftigelsesfremmende indsatser
2. Indsatser, der vil forbedre børn og unges sociale kompetencer og/eller deltagelse i konstruktive fritidsaktiviteter

Undersøgelsen belyser, hvornår og hvordan det lykkes at inddrage forældrene aktivt i forhold til børn- og ungeindsatserne. Umiddelbart afdækkes herved mest relevant information om børn- og ungeindsatserne, men der er et vist overlap til integrationsindsatserne, idet et element i at aktivere forældre med anden etnisk baggrund kan være at bruge dem som frivillige i forbindelse med deres børns

aktiviteter – og derved også gøre dem til aktive deltagere i den boligafdeling, de bor i.

For indsatsområdet *integration af etniske minoritetsbeboere* er der målt på graden af aktiv deltagelse i livet i boligområdet, herunder dannelsen af netværk på tværs af etniske grupperinger. Aktiviteterne, som udvælges, falder således inden for temaerne:

- Aktiv deltagelse i boligafdelingens liv, herunder beboerdemokrati og andre frivillige indsatser eller deltagelse i aktiviteter
- Indsatser, der har til formål at skabe netværk mellem beboere af forskellig etnisk oprindelse

Givet den stramme tidsplan er fem projekter blandt de 13 områdespecifikke projekter udvalgt som cases for fokusundersøgelsen. Udvalgelsen er sket i samarbejde med Mål- og rammekontoret for misbrug og bolig således, at der i fokusundersøgelsen er repræsenteret forskellige typer af indsatser og således, at forskellige ”typer” af områder er inkluderet. I de udvalgte fem områder afdækkes både indsatser for børn og unge samt integrationsindsatser.

De udvalgte områder er:

- Bispebjerg
- Rabarberlandet
- Tingbjerg/Utterslevhuse
- Partnerskabet: Remisevænget, Dyvekevænget og Hørgården
- Akacieparken

Områderne er valgt ud fra, at de er forskellige i størrelse, problemstillingerne i områderne er af en generel karakter, områderne har stor etnisk bredde i beboersammensætningen, der er en høj koncentration af børn, og en af områdeindsatserne har fokuseret på erhvervsintegration.

NIRAS Konsulenterne har i 2005 gennemført en evaluering af projektet Turbo på Tingbjerg og i 2006 en analyse af børn- og ungeområdet i Tingbjerg og Utterslevhuse, og har endvidere opgaven som evaluator på den løbende evaluering af beboerrådgivningsfunktionen. Resultaterne fra disse undersøgelser er inddraget i nærværende undersøgelse under behørig hensyntagen til den udvikling, der er sket, siden disse blev gennemført.

I forhold til indsatsområderne er der fokuseret særligt på følgende tematiske delemner:

Børn- og ungeindsatserne

1. Uddannelses- og beskæftigelsesfremmende indsatser
 - a) Lektiehjælp og andre indsatser for at fastholde de unge i uddannelse
 - b) Rollemodelsprojekter
 - c) Jobformidlende projekter
2. Sociale kompetencer og konstruktive fritidsinteresser
 - a) Klubber/ væresteder
 - b) Inddragelse og ansvar
 - c) Opsøgende arbejde
3. Koordinerende indsatser

For integrationsindsatserne:

1. Deltagelse og ansvar i beboerdemokratiet
2. Foreningslivets bidrag til integrationen
3. Deltagelse og ansvar i konkrete aktiviteter
4. Velkomstpakker

Listen har virket som udgangspunkt for afdækningen, men respondenterne har på alle niveauer haft mulighed for at supplere med andre relevante emner og indsatser.

1.1 Rapportens opbygning

I det efterfølgende præsenteres først en opsummerende perspektivering. Herefter beskrives først de udvalgte børn- og ungeindsatser og herefter integrationsindsatserne i detaljer.

2. PERSPEKTIVERING

”En vigtig mærkesag er at få Urbanplanen ’branded’ på ny. Der er jo ikke mere ballade der, end der er alle mulige andre steder”, Jens Rødgaard, leder af Amager Ungdomsskolecenter.

I evalueringen arbejder vi videre i sporet fra Evaluering af beboerrådgivningsfunktionen 2004-2008 med en tilgang inspireret af Birgitte Mazanti¹ og ser i nærværende evaluering primært på mellemperspektivet.

Birgitte Mazanti beskriver, hvordan man i arbejdet med boligsociale problemstillinger kan se på et område fra to forskellige perspektiver, samt hvordan de to perspektiver ofte giver væsensforskellige karakteristikker af området. Det ene perspektiv er udefra-perspektivet, hvor man ser på f.eks. demografiske data for området, man sammenligner området med andre områder på f.eks. andel af flygtninge og indvandrere samt efterkommere af disse, gennemsnitlig husstandsindkomst, andel af beboere på overførselsindkomst – og man ser på områdets omdømme i den omgivende befolkning. Det andet perspektiv er et indefra-perspektiv, hvor man ser på beboernes trivsel og tilfredshed med at bo i det pågældende boligsociale område. Vi argumenterer for, at de to perspektiver med fordel kan suppleres med et mellemperspektiv, hvor man afdækker området via de professionelle og frivillige, som har deres virke heri.

Analysen fokuserer via mellemperspektivet på aktiviteter og indsatser iværksat med beboerrådgiverens mellemkost. Grunden til, at vi kalder dette et mellem-perspektiv, er, at beboerrådgiveren og dennes samarbejdspartnere hverken kan betegnes som interne (beboere) eller som eksterne (det omgivende samfund).

Den landsdækkende evaluering af beboerrådgiverfunktionen 2004-2008² er opdelt i tre faser: En før-evaluering, en proces-evaluering samt en slutevaluering. NIRAS Konsulenterne har til nærværende analyse haft adgang til resultaterne af

¹ Birgitte Mazanti, *Fortællinger om et sted*, By og Byg: fordomme om belastede boligområder, Statens Byggeforskningsinstitut, København 2002

² Evaluering af beboerrådgivningsfunktioner 2004-2008, Fase 1: Før-evaluering, NIRAS Konsulenterne, maj 2005

såvel før-evaluering som proces-evalueringen, mens slutevalueringen ikke er gennemført endnu. I før-evalueringen ses, at såvel samarbejdspartnere som beboerrådgivere lægger stor vægt på indsatser for børn og unge samt på indsatser til fremme af integration og beskæftigelsesindsatsen. Det er også de emner, der har været genstand for nærværende analyse, og til trods for, at alle respondenter er blevet opfordret til selv at melde supplerende emner på banen, som de synes relevante, oplever vi, at især børn- og ungeindsatsen fylder i bevidstheden hos aktørerne i mellemperspektivet.

Den tilfredshed med samarbejdet og den høje grad af fælles fodslag mellem beboerrådgiver og samarbejdspartnere, som fremgår som et tydeligt resultat af før-evalueringen, underbygges i høj grad af denne kvalitative afdækning. Der er i langt de fleste tilfælde og sammenhænge stor styrke i netværket og i samarbejdsrelationerne mellem aktørerne. Før-evalueringen viser desuden, at beboerrådgiverne i høj grad bruger deres tid på netværksskabende og koordinerende funktioner. Også dette bekræftes af den kvalitative afdækning, som er gennemført i forbindelse med nærværende analyse.

I før-evalueringen nævnes beskæftigelsesindsatsen som et område, som i udefra-perspektivet har stor vægt, men som i beboerrådgivernes arbejde hidtil ikke har haft særlig fokus. Vi kan i nærværende fokusundersøgelse iagttage en øget opmærksomhed på beskæftigelsesindsatsen og dennes sammenhæng med integrationsindsatsen. Dette giver sig udtryk i et øget samarbejde med jobkonsulenter, fokus på at skaffe unge fritidsjob som et led i disses udviklings- og integrationsproces samt fokus på at støtte de unges indkøring på arbejdspladsen.

I før-evalueringen nævnes fysiske forbedringer i indefra-perspektivet som et centralt område. Vi kan iagttage enkelte initiativer af en sådan karakter, f.eks. i Urbanplanen, hvor kunstprojektet og lommepengeprojekter i det små handler om fysiske forbedringer, samt i Bispebjerg, hvor håndtering af affaldsproblemet fortsat fylder meget, men generelt er det ikke fysiske forbedringer, som har samarbejdspartnernes store bevågenhed. Også i Tingbjerg er der i enkelte integrationsprojekter fokus på i højere grad via udsmykning og ”møblering” af fællesarealer at tilskynde til øget brug af disse med en målsætning om øget integration via fællesskab og kendskab opstået i forbindelse med selve udsmykningen og via efterfølgende øget brug af fællesarealer på tværs af alder og etnicitet.

2.1 **Hvad virker, og hvad virker ikke?**

Den enkelte indsats kræver lokal indlevelse, forståelse og kendskab og skal formes efter den specifikke lokale kontekst. En stensikker formel for, hvornår og hvordan noget virker, findes således ikke. Man må i hvert enkelt tilfælde se på det samlede billede af problemet/udfordringen, konteksten, samspillet med øvrige aktører, ressourcer, eksisterende supplerende aktiviteter/tilbud etc.

Samtidig må projekterne have tid og plads til at tilpasse sig de specifikke lokale omstændigheder, og de skal ikke mindst igangsættes på lokalt initiativ og forankres lokalt. Det kræver lang tid og ildsjæle, der engagerer sig lokalt for at skabe virkningsfulde og vedholdende indsatser.

Ressourcer er stort set altid et springende punkt. Hvis ikke bevillingerne er på plads, skaber det for det første usikkerhed om projektets fortsættelse, og for det andet kræver det løbende meget tid at tiltrække de nødvendige midler. Konsekvensen kan være, at medarbejdere og deltagere demotiveres, har svært ved at lave langsigtede indsatser og oplever mindre incitament til at engagere sig lokalt, hvilket ellers er helt afgørende faktorer for succes. Det er derfor nødvendigt at arbejde med midler for perioder på mindst 2-3 år. Det vil kunne skabe den ro omkring indsatsen og motivere medarbejderne og de frivillige til at give den særlige indsats, der kræves for at skabe resultater.

Næsten lige meget hvor bred en vifte af tilbud og indsatser, vi ser i et område, er der fortsat altid brug for opmærksomhed i forhold til at aktivere børn og unge og stimulere dem til meningsfyldte fritidsaktiviteter. Især synes piger, som passer mindre søskende, at mangle opholdssteder om eftermiddagen, og velfungerende teenagere at mangle steder at være om aftenen, da ungdomsskoler og klubber tilsyneladende ikke er attraktive for samtlige unge. Der synes også at være behov for et bredt udvalg af aktiviteter for de unge for at kunne tiltrække hele målgruppen. Eksempelvis i Urbanplanen, hvor ungdomsskole, ungdomsskolecenter, fritidsklub, Jokeren og fritidshjem alle har tilbud og aktiviteter til de unge, men hvor en gruppe af i øvrigt velfungerende unge fortsat efterspørger steder at være om aftenen og som en konsekvens heraf hænger ud i trappeopgange og hurtigt finder de trappeopgange, hvor de oplever ikke at blive sendt væk af opgangens beboere.

Opbyggelsen af solide netværk og dybt kendskab til beboere, samarbejdspartnere og interessenter i det boligsociale projekt er af kolossal vigtighed. Når netværkene fungerer og man stoler på hinandens dømmekraft, kan problemer tages i opløbet, og sager løses, som i andre sammenhænge får lov til at udvikle sig. Et eksempel herpå er samarbejdet i Urbanplanen om de Røde Sager³. Også samarbejdet med boligselskabet og ejendomsinspektørerne fremhæves i flere sammenhænge som centralt i forhold til at skabe ejerskab, kendskab og accept mellem interessenterne.

³ Samarbejdet om De Røde Sager beskrives mere detaljeret nedenfor, men handler overordnet set om systematisk at samle alle professionelle aktører i området om diskussion af og initiativer for de 10 børn i området, som gruppen nærer størst bekymring for.

”Skriftligt materiale virker ikke - heller ikke foredrag - men dialog virker”, beboerrådgiver, Bispebjerg

Beboerrådgivningsfunktionen virker som lim, klister og hæfteklammer og skaber den nødvendige koordinering og binder som tovholder de forskellige professionelle og frivillige aktører sammen. De fungerer som den kollektive hukommelse og ved, hvordan de skal bringe de forskellige ressourcer i området i spil og udfylder en meget væsentlig funktion som den, der kender såvel unge som myndigheds personer, professionelle og forældre. Herved virker beboerrådgiveren som brobygger og som ”strømfordeler”, men også som den, som børn og unge ved kan gå til deres forældre med besked, hvis de træder ved siden af, netop fordi de ser beboerrådgiveren og forældrene i uformel dialog i andre kontekster.

I afdækningen ser vi to væsensforskellige tilgange til arbejdet med indsatserne:

- Hærførerens
- Socialpædagogens

Hærførerens tilgang er den, at vedkommende fjerner generalen fra modstanderens hold eller alternativt vinder denne over på sit eget hold, hvorved soldaterne følger med. Denne tilgang ser vi f.eks. udmøntet i Urbanplanen i form af deres forskellige lommepegeprojekter, hvor man bevidst går efter at ansætte toneangivende unge i fritidsjob i bebyggelsen for derved at komme kriminalitet, uro og hærværk til livs. Vi ser det også i forhold til knallertværkstedsprojekter, hvor de mest belastende unge fjernes fra gaden og integreres i samarbejder med diverse professionelle aktører.

Socialpædagogens tilgang er en anden. Her arbejdes med holdningsændringer og adfærdændringer ud fra pædagogiske og didaktiske tiltag, hvorved kriminalitet, uro og hærværk på længere sigt forventes nedbragt og integration opnået.

Begge tilgange har sine fordele, og begge opleves at virke i forskellige sammenhænge. Ofte ses begge tilgange i samme indsats.

Hærførerens tilgang ses f.eks. at virke meget effektivt i lommepegeprojekter, hvor man ansætter en toneangivende ung mand i et fritidsjob i boligområdet, hvor han skal assistere med drifts- og vedligeholdelsesopgaver. Han oplever en individuel indsats, hvor han vises tillid og anerkendes som en arbejdskraft. Samtidig påvirkes gruppen af yngre drenge på den måde, at den unge mand, som de ser op til, nu har medansvar for udendørsarealerne, hvor de bor, hvorved de ikke længere er tilbøjelige til at udøve hærværk eller smide affald i området.

Socialpædagogens tilgang ses f.eks. at virke i projekter, hvor man via meningsfyldte aktiviteter blandt utilpassede unge får disse ind på et spor, hvor de ser

grunde til at deltage i et fællesskab og tage ansvar for egen udvikling. Eksempler herpå er seniorklubben i Akacieparken, UNG2400 og værestedet Jokeren.

Sammen med de to forskellige tilgange ser vi også to forskellige sigter med indsatserne:

- Her-og-nu-afhjælpning af problem
- Det lange, seje træk

Flere initiativer kan ses som her-og-nu-afhjælpning f.eks. Natteravne, knallertværksteder og Røde Sager-samarbejdet, mens det lange seje træk ofte er baggrunden for integrations- og klubindsatser. Igen ses ofte begge sigter i iværksatte tiltag.

*”Det gælder om fortsat at kende og være fortrolig med de unge og at engagere dem, give dem en følelse af at være medejere”,
beboerrådgiver, Urbanplanen*

Der er imidlertid også mange andre måder at beskrive indsatserne på, som kan hjælpe til en kategorisering af disse:

Målgruppens størrelse

- Gruppeindsatser
- Individuelle indsatser

Eller indsatsens formål

- At sluse målgruppen ind i eksisterende indsatser
- At skabe særlige aktiviteter inden for rammerne af det boligsociale projekt

Man kan ikke konkludere, at det er hærførerens eller socialpædagogens tilgang, som er mest virksom, lige som man heller ikke kan sige, at man skal prioritere det lange, seje træk frem for her-og-nu-indsatser. På samme måde er det nogle gange gruppeindsatsen, som er særdeles virksom, f.eks. som i tilfældet med dannelsen af rapgruppen UP-Street, mens det i andre tilfælde er den individuelle indsats, der har stor effekt, som det f.eks. ses i UNG2400. For at sikre en integration, en forbedring af livet i de boligsociale områder og en holdningsændring til disse områder i det omgivende samfund, må det boligsociale arbejde benytte hele paletten og sammensætte enhver indsats efter lige præcis den situation, som er baggrund herfor.

I det følgende præsenteres først de fem boligsociale områder ud fra demografiske og socioøkonomiske nøgletal. Herefter følger beskrivelser af børn- og ungeindsatser og integrationsindsatser i hvert sit kapitel med tilhørende afsnit om videreførelse og anbefalinger. Som tidligere nævnt er der dog et vist element af integrationsindsats i samtlige børn- og ungeindsatser.

3. **BOLIGSOCIALE PROJEKTER I KØBENHAVNS KOMMUNE**

I beskrivelsen af indsatserne har vi valgt at inkludere en række overordnede statistiske mål til beskrivelse af områderne i et udefra-perspektiv. At beskrive et område i såvel et udefra som et indefra-perspektiv er inspireret af Birgitte Mazanti⁴, som beskriver, hvordan man i arbejdet med boligsociale problemstillinger kan se på et område fra de to perspektiver, samt hvordan de to perspektiver ofte giver væsensforskellige karakteristikker af området.

Helt generelt er beboersammensætningen skæv i de områder, hvor Københavns Kommune har boligsociale projekter i forhold til den gennemsnitlige sammenhæng i København, men i høj grad også i forhold til beboersammensætningen på landsplan. Det er en høj andel af indvandrere og efterkommere af indvandrere, en lav gennemsnitlig bruttoindkomst, en stor andel af beboere på overførselsindkomst og en klar overrepræsentation af børn og unge under 18, som er særligt karakteristisk for disse områder. Samtidig har de pågældende områder et meget negativt ry blandt den omgivende befolkning – det er næsten stigmatiserende at fortælle, at man kommer fra Tingbjerg, og beboerne i de boligsociale områder oplever, at deres område opfattes meget negativt af andre.⁵ Repræsentanter for politiet fortæller, at de ofte oplever, at en sådan stigmatisering af et bestemt boligområde kan blive en selvopfyldende profeti, hvor børn og unge søger at leve op til områdets ry via hærværk og kriminalitet.

I nærværende analyse har vi valgt først at karakterisere de udvalgte områder fra et udefra-perspektiv på baggrund af tal for befolkningssammensætning sammenlignet med Danmark som helhed. Herefter analyseres tiltag og indsatser på baggrund af kvalitative interview og samtaler med repræsentanter for mellem- og indefra-perspektivet, hvor beboerrådgivere, professionelle og frivillige aktører

⁴ Birgitte Mazanti, *Fortællinger om et sted*, By og Byg: Fordomme om belastede boligområder, Statens Byggeforskningsinstitut, København 2002

⁵ NIRAS Konsulenterne, Trivselsundersøgelse i boligsociale projekter i Københavns Kommune, April 2006.

repræsenterer mellem-perspektivet, mens beboere og andre lokale aktører repræsenterer indefra-perspektivet.⁶

Udefra-perspektivet er medtaget for at give en overordnet karakteristik af hvert af de belyste områder og de mennesker, som bor der, mens mellem- og indefra-perspektivet belyser karakteren og virkningen af de indsatser, som sker i området.

3.1 **Områder og indsatser set i et udefra- og indefra-perspektiv**

Beskrivelsen af beboersammensætningen har til formål at få etableret et perspektiv på de enkelte områder set nøgternt udefra, mens fokusundersøgelsens kvalitative afdækning giver os perspektiv indefra de enkelte områder.

Der vil i den efterfølgende analyse af beboersammensætningen blive lagt særlig vægt på fordeling på aldersgrupper, etniske grupper og for indvandrernes vedkommende gruppering i forhold til deltagelse på arbejdsmarkedet. For at give et billede af udviklingen i beboersammensætningen vil der slutteligt blive inddraget til- og fraflytningsstatistikker.

Beskrivelsen af beboersammensætningen og de sociale forhold i de fem områder bygger på statistiske opgørelser over afdelingen opgjort primo 2007, mens resultaterne fra en række trivselsundersøgelser gennemført i 2006 blandt beboerne i de enkelte områder viser den generelle tilfredshed med området og det generelle engagement i de aktiviteter, som foregår her.

Emner i trivselsundersøgelserne var blandt andet beboernes lyst til at flytte, deres følelse af tryghed, deltagelse i aktiviteter, fornemmelse af stedets omdømme og deres kendskab til de(n) lokale beboerrådgiver(e). Trivselsundersøgelserne er gennemført af NIRAS Konsulenterne i foråret 2006.⁷

3.1.1 *Akacieparken*

Et udefra-perspektiv – Beboersammensætning

Det boligsociale projekt i Akacieparken ligger ved Carl Th. Dreyers Vej i Valby og er et alment etagebyggeri.

⁶ Det kan diskuteres, hvorvidt projektmedarbejdere og beboerrådgivere er så integrerede i området, at de ikke længere kan siges at have et mellem-perspektiv, men derimod bevæger sig ind i et indefra-perspektiv.

⁷ Trivselsundersøgelser i boligsociale projekter i Københavns kommune, NIRAS Konsulenterne, april 2006

Akacieparken har 1.298 indbyggere, hvoraf 44 % er under 18 år og 27 % i skolealderen. Til sammenligning er i Københavns Kommune generelt kun 17 % af den samlede befolkning under 18. En forholdsvis stor andel – 35 % børn og unge under 18 – har kun én forsørger. Dette afviger ikke voldsomt fra det kommunale gennemsnit på 28 %.

81 % af alle børn i Akacieparken er efterkommere af indvandrere, ligesom den samlede gruppe af indvandrere udgør 78 % af beboerne. Dette er langt højere end det kommunale gennemsnit på 20 % indvandrere. Børnene af anden etnisk herkomst end dansk er ligeligt spredt ud over alderstrin.

Af det statistiske materiale kan der ikke udpeges en primær etnisk gruppe, men det kan konstateres, at det er en sammensat gruppe af folk med forskellige oprindelseslande.

Den samlede fraflytning i 2006 udgør 15 % af beboerne, hvilket må betegnes som en moderat udskiftning i beboermassen.

Mens antallet af tilflyttere og fraflyttere blandt personer af dansk oprindelse er lige stort, er der 23 % færre tilflyttere end fraflyttere blandt indvandrerne. Ud fra dette kan man ikke konkludere, om beboertallet falder i kraft af færre personer pr. husstand eller om der ved årsskiftet er boliger, der står tomme. Det tilsvarende samlede regnskab for København viser en tilvækst i antallet af indvandrere på 10 % i 2006. De fleste af de fraflyttede – såvel danskere som indvandrere – flytter til andre steder inden for Københavns Kommune.

Et indefra-perspektiv – trivsel

Beboerne i Akacieparken har en markant lavere anciennitet end andre områder i nærværende analyse, primært i kraft af, at området er væsentligt nyere. Kun 11 % har boet i bebyggelsen i mere end 10 år, og gennemsnitligt har folk boet i bebyggelsen i 6,8 år

Selv om fraflytningsstallene fra 2006 viser en moderat udskiftning i beboermasser, udtrykker hele 64 % i trivselsundersøgelsen i 2006, at de gerne vil flytte. Dette er væsentligt flere end i de øvrige analyserede områder.

Langt størstedelen af beboerne – 83 % – mener, at området har et dårligt eller et meget dårligt ry i omgivelserne, og kun 54 % føler sig trygge ved at gå ud i aftentimerne. Markant flere beboere her end de øvrige analyserede steder mener, at området kan forbedres, hvis der var færre flygtninge og indvandrere

Der er en meget lav deltagelse i det lokale fællesskab. 77 % har ikke deltaget i områdets aktiviteter inden for de seneste tre måneder til trods for, at godt halv-

delen af beboerne kender til beboerrådgiveren, i hvis regi mange af aktiviteterne foregår.

3.1.2 *Tingbjerg/Utterslevhuse*

Et udefra-perspektiv – Beboersammensætning

Det boligsociale projekt Tingbjerg-Utterslevhuse foregår i et almennyttigt boligområde i bydelen Brønshøj-Husum. Tingbjerg og Utterslevhuse ligger ikke i direkte kontakt til anden bymæssig bebyggelse, idet boligområdet er afgrænset af grønne arealer langs Hareskovvej mod nord, Gyngemosen mod vest, Vestvolden mod syd og Utterslev Mose med øst.

Tingbjerg og Utterslevhuse har tilsammen 6.811 indbyggere, hvoraf langt størstedelen (5.385) bor i Tingbjerg. Af den samlede befolkning er 29 % under 18 år. Dette afviger ikke i så høj grad fra gennemsnittet i Københavns Kommune på 17 %. En forholdsvis stor andel – 36 % børn og unge under 18 – har kun en forsørger. Dette afviger ikke meget fra det kommunale gennemsnit på 28 %.

78 % af alle børn i Tingbjerg/Utterslevhuse er efterkommere af indvandrere, ligesom den samlede gruppe af indvandrere udgør 57 % af beboerne. Dette er langt højere end det kommunale gennemsnit på 20 % indvandrere. Børnene af anden herkomst end dansk er ligeligt spredt ud over alderstrin.

Af det statistiske materiale kan der ikke udpeges en primær etnisk gruppe, men det kan konstateres, at det er en sammensat gruppe af folk med forskellige oprindelseslande.

Den samlede fraflytning i 2006 udgør 12 % af beboerne, hvilket må betegnes som en moderat udskiftning i beboermassen.

Samlet set er der større fraflytning end tilflytning blandt personer af dansk oprindelse, mens det omvendte gør sig gældende for indvandrere. Langt størstedelen af tilflyttere kommer fra et andet sted i Københavns Kommune. Det samlede regnskab for København viser en tilvækst i antallet af indvandrere på 10 % i 2006.

Et indefra-perspektiv – trivsel

I Tingbjerg/Utterslevhuse-området har en meget stor andel af beboerne – 65 % – boet der i mere end 10 år, og i gennemsnit har beboerne boet 21,5 år i bebyggelsen.

Dette hænger sammen med en stor tilfredshed med at være bosat i området – 73 % er tilfredse eller meget tilfredse med at være bosat her. Som de andre analyserede områder er det kun lidt over halvdelen, der dog føler sig trygge ved at færdes i området om aftenen – det til trods mener 61 %, at områdets dårlige rygte er ufortjent. Det er en generel opfattelse blandt beboerne, at området har et dårligt rygte i omgivelserne.

Deltagelsen i lokale aktiviteter er lav. 76 % har ikke deltaget i lokale aktiviteter inden for de sidste tre måneder, og kun lidt over halvdelen af beboerne kender til beboerrådgiverne.

Til trods for den høje anciennitet blandt en stor del beboere er det lokale engagement meget lille.

Den samlede fraflytning i 2006 udgør 12% af beboerne, hvilket må betegnes som en moderat udskiftning i beboermassen.

Samlet set er der større fraflytning end tilflytning blandt personer af dansk oprindelse, medens det omvendte gør sig gældende for indvandrere. Langt størstedelen af tilflyttere kommer fra et andet sted i Københavns Kommune. Det samlede regnskab for København viser en tilvækst i antallet af indvandrere på 10%.

3.1.3 *Rabarberlandet*

Et udefra-perspektiv – Beboersammensætning

Det boligsociale projekt Rabarberlandet foregår på Indre Nørrebro og dækker området mellem Nørrebrogade, Jagtvej, Åboulevarden/Ågade og Peblingesøen. Der bor ca. 14.000 beboere i projektområdet. Denne analyse er dog baseret på den forhåndenværende statistik for det almene boligområde Blågården⁸.

Blågården har tilsammen 2.435 indbyggere. Af den samlede befolkning er 39 % under 18 år, hvilket er markant højere end gennemsnittet i Københavns Kommune på 17 %. En forholdsvis stor andel – 30 % børn og unge under 18 – har kun én forsørger. Dette er på linje med det kommunale gennemsnit på 28 %.

72 % af alle børn i Blågården er efterkommere af indvandrere, ligesom den samlede gruppe af indvandrere udgør 70 % af beboerne. Dette er langt højere end

⁸ Blågården er valgt, da der for dette område forefindes en trivselsundersøgelse. Der er desuden tilgængelige KÅS tal for Prater og Ågården.

det kommunale gennemsnit på 20 % indvandrere. Børnene af anden herkomst er ligeligt spredt ud over alderstrin.

Af det statistiske materiale kan der ikke udpeges en primær etnisk gruppe, men det kan konstateres, at det er en sammensat gruppe af folk med forskellige oprindelseslande.

Den samlede fraflytning i 2006 udgør 11 % af beboerne, hvilket må betegnes som en moderat udskiftning i beboermassen.

Samlet set er der en lidt større fraflytning end tilflytning for såvel beboere af dansk oprindelse som indvandrere. Ud fra dette kan man ikke konkludere om beboertallet falder i kraft af færre personer pr. husstand eller om der ved årsskiftet er boliger der står tomme. Beboersammensætningen synes således i store træk uændret. Langt størstedelen af tilflyttere kommer fra et andet sted i Københavns Kommune, ligesom de fleste fraflyttere bliver i kommunen.

Et indefra-perspektiv – trivsel

I Blågården har beboerne i gennemsnit boet i området i 11 år. 82 % er tilfredse eller meget tilfredse med at bo i området, og ca. halvdelen har ikke planer om at flytte. Godt halvdelen af beboerne har været bosat i området i mere end 10 år. Dette vidner om en stabil kerne af beboere i området.

En – sammenlignet med de øvrige områder i analysen – ret stor andel af beboerne – 69 % – er trygge ved at gå ud om aftenen. Det er de ældre i området, der er utrygge, og kvinderne der ikke går ud.

Til trods for den forholdsvis store tryghed, mener hele 91 %, at området har et dårligt rygte i omgivelserne.

Deltagelsen i lokale aktiviteter er også her lav – 87 % har ikke deltaget i noget inden for de sidste tre måneder, og kun 41 % kender beboerrådgiveren.

3.1.4 *Partnerskabet – Remisevænget, Dyvekevænget og Hørgården*

Et udefra-perspektiv – Beboersammensætning

Det boligsociale projekt Remisevænget, Dyvekevænget og Hørgården foregår i bydelene Amagerbro og Sundby Nord på Amager. Projektområdet afgrænses af Sundholm, Brydes Allé, Peder Lykkes Vej, Englandsvej, Dyvekeskolen og Røde Mellemvej/Amagerfælledvej. Projektområdet består udelukkende af almene boliger.

Partnerskabets område har 5.112 indbyggere, hvoraf 27 % er under 18 år. Selvom det sammenlignet med andre boligsociale områder er en lille andel, er det en større andel end gennemsnittet i Københavns Kommune, hvor kun 17 % af den samlede befolkning er under 18 år. Til gengæld har hele 42 % af børn og unge under 18 kun én forsørger, hvilket er højt i forhold til det kommunale gennemsnit på 28 %.

I de forskellige afdelinger svinger andelen af beboere under 18 fra 12 % og helt op til 45 %.

73 % af alle børn i Partnerskabet er efterkommere af indvandrere, ligesom den samlede gruppe af indvandrere udgør 45 % af beboerne. Dette er langt højere end det kommunale gennemsnit på 20 % indvandrere, men væsentligt lavere end nogle af de andre områder repræsenteret her. Inden for de enkelte boligafdelinger i Partnerskabet svinger andelen af indvandrere fra ca. 30 % til ca. 70 % af beboerne.

Det tyder på, at der er en tendens til opdeling i forskellige enklaver i bebyggelsen med meget forskellig beboersammensætning. Der har ikke i den kvalitative afdækning været tegn på, at denne enklaveopdeling i sig selv skaber problemer.

Af det statistiske materiale kan der ikke udpeges en primær etnisk gruppe, men det kan konstateres, at det er en sammensat gruppe af folk med forskellige oprindelseslande.

Den samlede fraflytning i 2006 udgør 13 % af beboerne, hvilket må betegnes som en moderat udskiftning i beboermassen.

Mens antallet af fraflyttere blandt personer af dansk oprindelse er større end antallet af tilflyttere, er der blandt indvandrere lidt større tilflytning en fraflytning. Det samlede regnskab for København viser en tilvækst i antallet af indvandrere på 10 % i 2006. De fleste af de fraflyttede – såvel danskere som indvandrere – flytter til andre steder inden for Københavns Kommune.

Et indefra-perspektiv – trivsel

Som i Tingbjerg/Utterslevhuse har beboerne i Partnerskabets område en høj gennemsnitlig anciennitet i bebyggelsen på 19 år. 67 % har boet der mere end 10 år. I sin overensstemmelse hermed viser trivselsundersøgelsen, at 84 % er tilfredse eller meget tilfredse med at bo i området, ligesom 64 % ikke kunne tænke sig at flytte.

Kun halvdelen af beboerne føler sig trygge i kvarteret om aftenen, og 81 % vurderer, at området har et dårligt ry i omgivelserne.

Selvom deltagelsen – ligesom i de andre områder – er ret lav i de lokale aktiviteter (74 % har ikke deltaget i aktiviteter inden for de sidste tre måneder), ved 61 %, hvem beboerrådgiveren er.

3.1.5 *Bispebjerg*

Et udefra-perspektiv – Beboersammensætning

Det boligsociale projekt på Bispebjerg omfatter hele bydelen Bispebjerg, der afgrænses af Borups Allé/Hareskovvej, Gladsaxe Kommune, Gentofte Kommune og mod nordøst og sydøst af jernbanen. Bydelen er præget af en blandet boligmasse og har ca. 40.000 beboere. Denne karakteristik af området er dog baseret på den forhåndenværende statistik for de almene boligområder Birkebo, Klerkegården, Rebslagerhus, Bispeparken, Degnegården, Dommerparken, Gravervænget/Møllerloden, Kantorparken, Klokkergården og Munkevængen.

De almene boligområder på Bispebjerg har i alt 5.992 indbyggere, hvoraf 24 % er under 18 år. Selvom det sammenlignet med andre boligsociale områder er en lille andel, er det en større andel end gennemsnittet i Københavns Kommune, hvor kun 17 % af den samlede befolkning er under 18. Til gengæld har hele 43 % af børn og unge under 18 kun en forsørger, hvilket er højt i forhold til det kommunale gennemsnit på 28 %.

I de forskellige afdelinger svinger andelen af beboere under 18 år fra 16 % og op til 35 %.

61 % af alle børn i de almene boligområder på Bispebjerg er efterkommere af indvandrere, ligesom den samlede gruppe af indvandrere udgør 45 % af beboerne. Dette er langt højere end det kommunale gennemsnit på 20 % indvandrere, men væsentligt lavere end nogle af de andre områder repræsenteret her. Inden for de enkelte almene boligafdelinger på Bispebjerg svinger andelen af indvandrere fra ca. 22 % til 65 % af beboerne.

Det tyder på, at der er en tendens til opdeling i forskellige enklaver i bebyggelsen med meget forskellig beboersammensætning.

Af det statistiske materiale kan der ikke udpeges en primær etnisk gruppe, men det kan konstateres, at det er en sammensat gruppe af folk med forskellige oprindelseslande.

Den samlede fraflytning i 2007 udgør 15 % af beboerne, hvilket må betegnes som en moderat udskiftning i beboermassen.

Mens antallet af fraflyttere blandt personer af dansk oprindelse er større end antallet af tilflyttere, er der blandt indvandrere for de fleste afdelingers vedkommende større tilflytning en fraflytning. Det samlede regnskab for København viser en tilvækst i antallet af indvandrere på 10 % i 2006. De fleste af de fraflyttede – såvel danskere som indvandrere – flytter til andre steder inden for Københavns Kommune.

Et indefra-perspektiv – trivsel

Som i Tingbjerg/Utterslevhuse og Partnerskabets område har beboerne i de almindelige boligområder på Bispebjerg en høj gennemsnitlig anciennitet i bebyggelsen på 19 år. 54 % har boet der mere end 10 år. I sin overensstemmelse hermed viser trivselsundersøgelsen, at 85 % er tilfredse eller meget tilfredse med at bo i området, ligesom 58 % ikke kunne tænke sig at flytte.

En stor del – 84 % af beboerne – føler sig generelt trygge i kvarteret, og 65 % vurderer, at området har et dårligt ry i omgivelserne.

Deltagelsen er – ligesom i de andre områder – ret lav i områdets aktiviteter (78 % har ikke deltaget i aktiviteter inden for de sidste tre måneder), og kun en lille tredjedel ved, hvem beboerrådgiveren er.

I de følgende kapitler beskrives indsatser og aktiviteter i de belyste områder set i et mellem- og et indefra-perspektiv. Vi har valgt ikke at beskrive hvert område isoleret men derimod via analyse af de forskellige indsatstyper at se, hvilke indsatser der kan siges at have hvilken effekt.

4. **BØRN- OG UNGEINDSATSER**

I det følgende beskrives en række konkrete aktiviteter og indsatser inden for de boligsociale projekter, som er i de fem berørte områder. Disse er forsøgt rubriceret i tre overordnede temaer:

- Uddannelses- og beskæftigelsesfremmende indsatser
- Sociale kompetencer og konstruktive fritidsinteresser
- Koordinerende indsatser

Under hvert af disse temaer er en række konkrete aktiviteter og effekten af disse beskrevet ud fra en målsætning om at se, hvornår og hvordan det lykkes at holde børn og unge ude fra kriminalitet og hærværk, hvordan de indsluses i meningsfulde fritidsaktiviteter og i det omfang, det har været muligt at afdække, hvordan forældre involveres. Afsnittene indeholder så vidt muligt:

1. Beskrivelse af indsatsen og formålet
2. Udfordringerne samt
3. Den oplevede effekt.

4.1 **Uddannelses- og beskæftigelsesfremmende indsatser**

4.1.1 *Lektiehjælp og andre indsatser for at fastholde de unge i uddannelse*

4.1.1.1 *Lektiehjælp*

I samtlige boligsociale projekter, som har været udgangspunkt for nærværende analyse, er der igangsat lektielæsningscafeer, hvor områdets børn og unge kan henvende sig og få hjælp eller i nogle tilfælde blot ro til lektielæsningen. I fire af de undersøgte områder er lektielæsningen igangsat med hjælp og frivillige fra

Dansk Flygtningehjælp, mens lektielæsningen i et af områderne er knyttet til det lokale bibliotek⁹, der også fungerer som skolebibliotek.

Formålet med lektiehjælpen er at tilbyde lektiehjælp til de børn, som ikke forventes at kunne hente hjælp hertil i hjemmet. Lektiehjælpen kan således ses som en individuel indsats, som iværksættes med socialpædagogens sigte og som i forhold til tidsperspektivet både kan ses som en her-og-nu-indsats i forhold til at målgruppen forhåbentligt klarer sig bedre i skolen, men samtidig kan ses som en langsigtet indsats i forhold til at højne andelen af børn og unge i målgruppe, som på sigt får en uddannelse.

Udfordringer

Den vanskelighed, som umiddelbart nævnes flest steder i forbindelse med lektiehjælp, er tendensen til, at lektiecafeen bliver ”varmestue” for piger og disses små søskende, som de skal passe. Nogle steder lader man børnene være, selv om de ikke læser lektier, andre steder aktiveres ikke-lektielæsende børn ved f.eks. at tage dem med på boldbane, mens de endnu andre steder bliver sendt hjem efter lektier som adgangsbillet til lektiecafeen. Hvad end metoden er, synes det afgørende at løsrive de ældre søskende fra børnepasningsforpligtelserne, så de kan koncentrere sig om lektierne.

Rekruttering af børn til lektiehjælpen er en stor udfordring. Der synes at være en tendens til, at en lektiecafe i beboerråd giver regi tager 1½ til 2 år at køre ind, før den virker selvrekrutterende og med et tilstrækkeligt antal børn til, at de frivillige synes, at det er umagen værd. Indkøringsfasen synes at være relativt personbåren. Et sted fortæller man om, hvordan der rekrutteres i samarbejde med skolen, et andet sted hvordan en pædagogmedhjælper fra den lokale børnehave i princippet er den, som rekrutterer børn til lektiehjælpen. Den løbende rekruttering må ikke negligeres. Også her er lokalkendskabet centralt, og værdien af uformelle lokale netværk kan have afgørende betydning. Hvis pigeklubben, skolen, biblioteket, beboerrådgivningen eller andre lokale institutioner kan bidrage til rekrutteringen og fastholdelsen af børnene, øges chancen for succes væsentligt.

Som en konsekvens af den lange indkøringstid og personafhængigheden er kontinuitet blandt de frivillige en tredje central udfordring. Den/de gennemgående person(er) synes således at være helt centrale for lektiehjælpen gennemførelse. Det samme gælder opbyggelsen af et roligt og hyggeligt miljø. Her er beboerrådsgiverens eller anden stabsfunktioners rolle vigtig som den, der har ansvaret for det administrative og praktiske omkring lektiehjælpen gennemførelse. Desuden kan beboerrådsgiveren fungere som ankerperson og ”udsmider” i tilfælde af pro-

⁹ Urbanplanen

blemer og dårlig opførsel blandt børnene. Det gør det både mere attraktivt at være frivillig og mere attraktivt for børnene at komme til lektiehjælpen.

Hvem deltager?

De steder, hvor lektiehjælpen fungerer, deltager børn fra børnehaveklasseniveau og opefter. Alle steder melder man, at pigerne kommer først, og når disse så kan fremvise forbedrede resultater i skolen, følger drengene trop. Især resultater i matematik synes at anspore drengene til deltagelse. For langt de flestes vedkommende er drengene dog noget mere inkonsistente end pigerne. Flere steder fortæller man således, at drengene især deltager i lektiehjælpen om efteråret/vinteren, hvor udendørsaktiviteter er mindre tillokkende.

Et enkelt sted¹⁰ kommer også voksne i lektiehjælpen. Her er der udelukkende tale om kvinder, oftest nogle som f.eks. i forbindelse med en SoSu-uddannelse har brug for hjælp til en opgave. I enkelte tilfælde fungerer lektiehjælpen også som støtte i forbindelse med henvendelser fra det offentlige, som modtageren ikke kan læse/forstå.

Det er næsten udelukkende børn af nydanskere, som opsøger lektiehjælpen, selvom også få danske børn anvender lektiehjælpen. Beboerrådgiverne vurderer, at nydanske forældre i områderne generelt er mere ambitiøse på deres børns vegne end danske forældre. Det betyder ikke nødvendigvis, at de engagerer sig aktivt i skolens virke, da mange kulturer ikke har tradition herfor, men forventningerne til børnenes resultater er ofte høje. Enkelte steder¹¹ har man i regi af lektiehjælpen gennemført intensiv danskundervisning for såvel børn som kvinder.

Den oplevede effekt

En velfungerende lektiehjælp synes at bestå af en bruttotrup af børn, hvor godt halvdelen deltager pr. gang. Den er åben 2-3 gange om ugen, har specifikt fokus på det at læse lektier og tilbyder ikke yderligere aktiviteter som boldspil etc. De praktiske og administrative aspekter af gennemførelsen samt lokalemæssige forhold og forplejning varetages af beboerrådgiveren eller anden stabsfunktion. Nogle sørger også for ro og orden undervejs. Dermed kan de frivillige lektiehjælpere koncentrere sig om det lektiefaglige og børnene opfatter dem ikke som en autoritet på den disciplinære måde.

Der er kontinuitet i gruppen af frivillige, som også indbyrdes har en god dynamik i gruppen og trives i hinandens selskab. Ofte ses en lokal forankring af ind-

¹⁰ Bispebjerg

¹¹ Akacieparken

satsen via deltagelse af en eller flere frivillige med naturlig mulighed for at rekruttere børn fra området.

Aktørerne i lektiehjælpen vurderer, at en væsentlig del af attraktionen ved lektiehjælpen for mange børn er kontakten med ikke-professionelle voksne, der ikke er autoriteter i børnenes liv, men som blot er der for at yde en målrettet hjælp. Samtidig fremhæves den hyggelige og hjemlige stemning som stærkt befordrende for lektiehjælpens gennemførelse.

Effekten af lektiehjælpen vurderes på kort sigt at være højere karakterer, øget selvtillid, målrettethed og mod på at gå i skole. Desuden vurderer enkelte, at lektiehjælpen også er medvirkende til at mindske kriminalitet og hærværk i det umiddelbare nærområde ved, at drengene føler ejerskab for lokalet, når de har deres gang der i forbindelse med lektiehjælpen. Nogen frivillige i lektiehjælpen har specifikke eksempler på børn, som de vurderer, er gået videre på gymnasiet pga. af den hjælp og opbakning, de har fået i lektiehjælpen.

4.1.1.2 *Job og uddannelsesmesse*

I et af de store boligsociale projekter¹² har man i et samarbejde blandt mange interessenter gennemført en job- og uddannelsesmesse for unge. Her udstiller såvel uddannelsesinstitutioner som vejledningsinstitutioner og erhvervslivet med det formål at tiltrække unge til job og uddannelse. Den lokale og meget populære rap-gruppe UP-Street¹³ underholder, hvorved unge trækkes til, som ikke i forvejen via deres grundskole sendes på besøg på messen.

Uddannelses- og jobmesser er kollektive indsatser, som både har en forventning om effekt på kort sigt i forhold til at involvere de unge i uddannelse og beskæftigelse og en forventning om effekt på langt sigt i forhold til at højne andelen af uddannede og beskæftigede i målgruppen.

Uddannelsesmessen i Urbanplanen opleves af aktørerne som værende en succes forstået på den måde, at den giver uddannelsesinstitutioner og unge et sted at mødes. Det er vanskeligt at vurdere, om de unges deltagelse i uddannelse eller deres beskæftigelse er et resultat af Job- og uddannelsesmessen eller af andre tiltag. Men det må dog formodes, at de mange deltagende virksomheder og uddannelsesinstitutioner ikke ville bruge ressourcer på messen, medmindre de oplever en positiv effekt af tilstedeværelse herpå.

¹² Urbanplanen

¹³ UP-Street er ligeledes et resultat af det lokale samarbejde mellem beboerrådgivningsfunktionen og fritidstilbuddene i Urbanplanen.

4.1.2 *Rollemodelprojekter*

I fokusundersøgelsens genstandsfelt indgår to rollemodelprojekter, hvor tilgangen til opbygningen af rollemodellen og anvendelsen heraf over for målgruppen har været helt forskellig.

Rollemodelprojekter er oftest individuelle indsatser, hvor fokus er på den enkelte unge. På længere sigt har rollemodelprojekter til formål at skabe gensidig forståelse på tværs af etniciteter, men de har også til formål at skabe forståelse hos udsatte børn og unge af, at de kan vælge en anden bane end den, som umiddelbart synes udstukket for dem, hvorved de også kan ses som kollektive indsatser.

De bagvedliggende principper er oftest socialpædagogens, som det ses i UNG 2400, mens hærførerens tilgang imidlertid også ses, som det er tilfældet i lompepengeprojektet.

4.1.2.1 *UNG2400¹⁴*

I det ene projekt har målsætningen været at rekruttere en række unge fra området, som havde potentiale til at blive rollemodeller. De unge vurderedes til at have uudnyttede ressourcer, men kunne ikke få den nødvendige struktur på deres tilværelse til, at ressourcerne kunne komme til udtryk. I samarbejde med en skuespiller udviklede hver enkelt unge sit eget personlige foredrag byggende på egne livserfaringer. Foredragene er meget forskellige og tager de problemstillinger op, som knytter sig til at være ung nydansker. Efter udviklingen af det personlige foredrag, skulle de unge mennesker via foredrag og workshops dels formidle deres historie med øget kendskab og forståelse på tværs af etniciteter til følge og herigennem dels agere rollemodeller for andre nydanske unge.

Udfordringer

Det har vist sig svært at få foredragene ud til et større publikum. Man har fra projektets side ikke været tilstrækkeligt bevidste om nødvendigheden af en målrettet markedsføringsindsats på dette felt, hvorfor de færreste rollemodeller er kommet ud til arrangementer.

Projektet har løbet i to år og skal nu afsluttes, hvilket opleves som u hensigtsmæssigt, da yderligere tid ville kunne give projektledelsen muligheden for at ændre på markedsføringsindsatsen i lyset af de hidtidige erfaringer. Inspireret af den første gruppe deltagere er en række nye unge klar til at gennemføre forløbet i en revideret udgave, men indtil videre er midlerne hertil ikke endeligt bevilliget.

¹⁴ Bispebjerg

Den oplevede effekt

Projektet har været ekstremt succesfuldt på den måde, at de involverede unge har oplevet et markant løft i deres personlige kompetencer, selvtillid og fokus, men det har samtidig været en fiasko i forhold til målsætningen om formidling som en måde at øge integrationen.

Effekten for deltagerne personligt ses bl.a. i, at de beretter om stor personlig udvikling og i, at de er gået i gang med uddannelse og frivilligt arbejde. De understreger også dette projekt som et af de få initiativer, hvor der ydes relativt velfungerende unge opmærksomhed, hvilket efter deres (og andre beboeres, som vi har talt med) mening sker alt for sjældent. Den store og vigtige fokus på de mest problematiske og ofte kriminelle unge synes i høj grad at have taget så meget opmærksomhed, at der kun i begrænset omfang har været fokus på de mere ressourcerstærke børn og unge, som mangler lidt støtte og inspiration til at få potentialet til at blomstre. UNG2400 er netop et eksempel på en sådan indsats.

4.1.2.2 *Lommepengeprojekter*

I et andet boligsocialt projekt¹⁵ gennemfører man rollemodelinitiativer med et helt andet afsæt. Her udvælger man en eller flere allerede eksisterende rollemodeller, unge mennesker, som de yngre børn og unge i forvejen ser op til, og knytter denne unge person til beboerrådgivningsfunktionen og til varetagelsen af opgaver i lokalområdet. Ad den vej skabes ansvar og ejerskab for området både hos de deltagende unge og hos de øvrige børn og unge i området.

Projektet kaldes *gårdmandsprojektet* eller *lommepengeprojektet*, fordi unge ansættes i fritidsjob til at udfylde en bestemt funktion i området. De ansatte unge assisteres af yngre, frivillige hjælpere, som ikke aflønnes økonomisk, men som belønning for deltagelse inviteres til aktiviteter som biografture, udflugter og lignende. Arbejdsopgaverne omfatter gårdmandsagtige opgaver i bebyggelsen samt sports- og fritidsaktiviteter for en gruppe utilpassede børn.

Udfordringer

Af barrierer for initiativet bør nævnes, at lommepengeprojektets ansættelse af unge som gårdmænd formentlig i en tid med større arbejdsløshed, end det er tilfældet i dag, ville kunne opleve alvorlig modstand fra ejendomsfunktionærerne i området.

Den oplevede effekt

Lommepengeprojektet har været en meget stor succes. Antallet af hærværks- og

¹⁵ Lommepengeprojektet/Gårdmandsprojektet i Urbanplanen

kriminalitetssager i området er faldet markant, og udgifterne til opretning efter hærværk er kun en brøkdel af, hvad de var. Eksempelvis fortæller beboerrådgi-veren, at man i partnerskabets lokaler sidste år brugte 80.000 kr. på genopret-ning efter hærværk, mens beløbet i indeværende år foreløbig kun er 5.000 kr. Desuden oplever man, at de ansatte unge vokser med opgaven og får stor selvtil- lid af at blive betroet en funktion i området samt at have ansvar for de yngre assistenter.

”For mine store drenge, er det til gengæld en fantastisk træ-ning, da de selv overvejer at gå pædagogikkens vej. Det er og- så en stor tillidserklæring. Vi overvejer sågar at give dem nøg- len, hvilket var helt utænkeligt – bare at tale om – før.”, Carina Andersen, leder af Jokeren, et alternativt fritidstilbud for unge i Urbanplanen

Der peges på flere faktorer, som bidrager til denne succes. Dels at de ansatte unge i forvejen var rollemodeller og unge, man så op til, dels at man via dette arbejde har fået en anden kontakt til de unge, end man hidtil har haft. Oftest er kontakten til de unge af en socialpædagogisk eller didaktisk art, mens kontakten via gårdmandsprojektet er mere ligeværdig og at sammenligne med et beskæfti- gelsesforhold.

I forhold til gårdmandsprojektet kan det ikke afvises, at effekten med fald i kri- minalitet og hærværk udelukkende vil være at finde på kort sigt. Dog kan man argumentere for, at effekten for den enkelte deltager – præcis som det er tilfæl- det i førstnævnte rollemodelprojekt – på længere sigt vil stille vedkommende markant bedre både i forhold til deltagelse i et uddannelsesforløb og i forhold til beskæftigelse.

Der er i lommepengeprojektet ud over rollemodelaspektet også det aspekt, at mange børn af nydanskere oplever, at det er vanskeligt at få et fritidsjob. De har ikke den samme tilknytning til arbejdsmarkedet, som deres etnisk danske kam- merater, de kan vanskeligt få støtte til jobsøgning fra forældre og bliver mødt med nogen mistænksomhed i ansøgningsituationen. Også job- og uddannel- sesmessens, som er omtalt ovenfor, har til formål at formidle kontakt mellem uddannelsesinstitutioner og unge og mellem arbejdsgivere og unge.

Også i et af sportsinitiativerne¹⁶ har man oplevet succes med at involvere nogle af de ældre børn i fritidsjob som trænere lønnet af fritidsklubben. De drenge, der holdt ved som trænere for de små årgange, fik et beløb samt T-shirt med påskrif- ten ”Træner”. Det viser sig at være meget motiverende for de deltagende drenge,

¹⁶ ISA i Tingbjerg

der i området har ry for at være nogle rødder, men som opfører sig godt, når de træner de mindre børn. De har været på træner- og dommerkursus, og flere er i dag tilknyttet en fodboldklub i omegnen som dommere.

4.1.3 *Jobformidlende projekter*

Ud over projektet, hvor unge tjener til lommepenge som et led i børn- og ungeindsatsen, har flere af de boligsociale projekter et samarbejde med jobkonsulenter.

De jobformidlende projekter er oftest individuelle projekter, som sigter mod en her-og-nu afhjælpning af et problem (lediggang og heraf følgende økonomiske og sociale problemer). Man kan dog også argumentere for, at jobformidlende projekter også har en langsigtet målsætning i forhold til at højne målgruppens beskæftigelse og bryde negative virkninger af den sociale arv.

Udfordringer

Det er ressourcemæssigt belastende at sende jobkonsulenter på opsøgende arbejde i de boligsociale områder eller at oprette lokale kontorer i de pågældende områder. Samtidig synes en relativt lang indkøringsperiode nødvendig, før jobkonsulenterne nyder den tillid, som er nødvendige for at målgruppen vil opsøge dem.

Den oplevede effekt

I et af områderne¹⁷ synes samarbejdet og effekten at være særlig god. Her sidder jobkonsulenterne på beboerrådgiverens kontor et par gange ugentligt, hvor de bliver opsøgt af de af områdets beboere, som føler, at den mentale og fysiske afstand til jobcentret er for stor. Samtidig giver beboerne udtryk for, at de lokale jobkonsulenter giver sig bedre tid, end det er tilfældet på jobcentret. De arbejdsøgende opsøger i omfattende grad jobkonsulenterne, og effekten er ikke udeblevet. Beboerrådgiveren kan konstatere, at ”jobkurven i området er knækket”¹⁸.

Fra anden siden fortælles det, at de pågældende jobkonsulenters succes i området baseres på deres personlige og dybe engagement i beboerne, hvor de således også deltager i sociale arrangementer. Herved formår de at nå ind til nogle af de unge, som hidtil ikke kunne drømme om af egen fri vilje at opsøge en jobkonsulent. Succesen er rygtedes uden for selve området, hvorfor jobkonsulenterne nu opsøges af unge, som hører under et andet jobcenters område.

¹⁷ Akacieparken

¹⁸ Kilde, beboerrådgiveren Karen Jensen, Akacieparken. Udtalelse dækker såvel voksne som unge, der kommer i arbejde.

I et andet boligsocialt projekt¹⁹ har man valgt at skabe et jobsøgningstilbud til unge med etnisk minoritetsbaggrund, som hverken er under uddannelse eller i job, samt til skoleelever, som søger fritidsjob. En virksomhedskonsulent og to medarbejdere på gaden arbejder med at give de unge kendskab til det at være på en dansk arbejdsplads, hjælper dem med motivation og med kontakt til arbejdsgivere. Samtidig er det projektets formål at gøre de unge selvhjulpne, således at de selv ved, hvor de kan søge hjælp og oplysninger i forhold til beskæftigelse og fritidsjob. En del af indsatsen her er også at følge op på de unge i en periode, efter at disse har fået arbejde, for at støtte dem i overgangen. Også her er arbejdet en succes, der får mange i arbejde, og som har modtaget flere priser for integrationsindsatsen.

4.2 **Sociale kompetencer og konstruktive fritidsinteresser**

En lang række initiativer har til formål at styrke børn og unges sociale kompetencer og at tilbyde dem meningsfulde fritidsaktiviteter for at fremme integrationen i det danske samfund og etniske grupper imellem og herigennem på længere sigt at mindske problemer med kriminalitet og hærværk.

I de analyserede boligsociale projekter findes et væld af klubber og væresteder, som hver især opfylder formålet med at tilbyde unge meningsfulde fritidsaktiviteter. Vi vil i det følgende se nærmere på nogle af dem.

4.2.1 *Idræts- og sportsaktiviteter*

Der er mange forskellige initiativer, som har til formål at vække interessen for deltagelse i organiserede idræts- og sportsaktiviteter. For de fleste initiativers vedkommende forsøger man at vække interessen for sport og idræt ved at præsentere sporten i nærområdet, lade børn og unge deltage i sportsaktiviteten i en periode for derefter at forsøge at sluse dem over i klubaktiviteten.

I fire af de fem undersøgte områder har vi set på forskellige idræts- og sportsfremmende aktiviteter fra de stort anlagte som udfordringsdagen og udfordringsgruppen²⁰, (hvor sports- og fritidsaktiviteter præsenteres på en informationsdag med efterfølgende periode, hvor børn og unge frit kan deltage) til mindre aktiviteter som f.eks. idrætsguides, der følger børn til organiseret idræt²¹.

Udfordringer

Mange børn og unge i de analyserede boligsociale områder deltager ikke i organiserede sports- og idrætsaktiviteter. Årsagerne er mange – fra de involverede boligsociale projekter siger man f.eks., at børnene holder op i idrætsklubberne, når det første girokort dukker op, og at børnene holder op, når idrætsguides ikke

¹⁹ Nørrebro Skaber Job, Rabarberlandet

²⁰ Urbanplanen

²¹ Akacieparken

længere følger dem til sportsklubben. Det viser sig meget vanskeligt eller umuligt at få forældrene til at støtte op om børnenes deltagelse. Således siger en beboerrådgiver, ”at når forældrene til et barn på 9 år pludselig selv skal følge barnet tværs gennem byen til balletundervisning, får barnet ikke længere lov til at deltage”.²²

Når børnene indsluses i sportsklubberne, ses andre vanskeligheder. Som nævnt holder mange børn hurtigt op igen pga. kravet om kontingentbetaling og som følge af, at forældrene ikke vil følge børnene til sportsklubben.

I klubberne opleves andre barrierer for etniske minoriteters deltagelse. Et sted melder man om flugt af danske børn væk fra klubben²³, et andet sted melder man om store problemer i forhold til DBU’s beklædningsregler, som ikke tillader piger at spille med tørklæde eller med strømpebukser til at dække de bare ben. Mange af børnene i målgruppen har også svært ved at få lov til at købe det nødvendige og påkrævede sportsudstyr. Her har man fra flere initiativers side måttet iværksætte foranstaltninger, så børnene kan købe billigt eller brugt udstyr.

Det er nødvendigt med stor kontinuitet og en vedvarende indsats. Man får samlet en gruppe, men når denne bliver ældre og spredt, skal der igen arbejdes for at samle en ny gruppe; der går lang tid, før en indsats af denne type bliver selvrekurrerende. Samtidig er kontinuiteten central især i forhold til, at piger kan få lov af forældrene til at deltage i sportsaktiviteter. Er træneren ikke en person, som forældrene kender og har tillid til, får pigerne ikke lov at være med.

Finansiering er en tredje central udfordring. I forhold til aflønning af idrætsguides og trænere til særlige sportsinitiativer uden for traditionelt klubregi ses mange forskellige ”kludetæppeløsninger” med midler fra flere forskellige sider: eksisterende sportsklubber, ungdomsskole, skoler, Folkesundhed København, beboerrådgivere etc. Det synes en smule uoverskueligt, og måske ville en enklere finansiering af børn og unges deltagelse i sportsaktiviteter fremme brugen. Også tidsbegrænsningen af de alternative sportstilbud opleves som en barriere. Man har hele tiden en tidsfrist hængende over hovedet og oplevelsen af, at man ikke ved, hvor længe det særlige initiativ får lov til at bestå.

Andre barrierer, som nævnes, er problemer med at få adgang til sportsfaciliteter på skoler, Arbejdstilsynets forbud mod opdeling af lokaler med skillevægge

²² Beboerrådgiveren i Akacieparken

²³ Tingbjerg, ISA-projektet

(pga. væggenes vægt), således at piger kan træne alene og dermed uden tørklæder etc.²⁴.

Der ses enkelte steder problemer i forhold til etablerede sports- og fritidsklubber, idet disse mener, at de alternative sports- og idrætsindsatser ”stjæler” deres kunder, fordi der i disse aktiviteter skal betales væsentligt mindre eller slet intet for at deltage. Hertil siger beboerrådgivere og andre, som arbejder med alternative sports- og idrætsaktiviteter, dels at man ved at introducere nogen for sportsaktiviteter på sigt får disse indsluset i etablerede sportsforeningen, og dels at nogle af dem, som kommer til de alternative tilbud, aldrig ville finde sig til rette i et etableret tilbud.

Den oplevede effekt

Meget tyder på at udbudet af særlige idrætsaktiviteter spiller en væsentlig rolle i at engagere kriminalitetstruede unge i organiserede aktiviteter på trods af de store udfordringer forbundet hermed.

I de tilfælde, hvor børn og unge præsenteres for en sportsgren og dyrker denne i lokalområdet i en periode forud for indslusning i egentlige sportsklubber, ses stor interesse fra målgruppen, men der ses også vanskeligheder, hvor de involverede instruktører f.eks. gentagne gange ikke dukker op, hvorved børn og unge hurtigt mister interessen.

En metode, som har vist sig effektiv i forhold til at sluse børn ind i eksisterende fodboldklub har været at træne skiftevis på den lokale skole og i fodboldklubben²⁵. På den måde har børnene gradvist vænnet sig til at komme i klubben, og klubben har gradvist vænnet sig til de nye børn. Det har betydet stor medlemsfremgang for klubben af børn fra etniske minoriteter, men også stor medlemstilbagegang af danske børn. Der skal således ikke blot sættes ind i forhold til at tilskynde børn af nydanskere til deltagelse i sports- og idrætsklubber; der må også arbejdes målrettet i klubberne med integrationen, således at de danske børn (og måske især deres forældre?) bliver klar til at byde de nye medlemmer velkomne, hvilket indebærer en gensidig opdragelse og tolerance hvad angår social omgangsform og tone hos såvel nydanskerne som de etnisk danske børn.

4.2.2 *Klubber/væresteder*

I de områder undersøgelsen centrerer sig om, ses et væld af etablerede fritidstilbud, klubber, væresteder, alternative fritidsaktiviteter og midlertidige projekter. Der er pigeclubber, værksteder, udfordringsgrupper, pigeprojekter, byggelegepladser, ungdomsskoler og alternative fritidstilbud i aftentimerne – også for un-

²⁴ Akacieparken

²⁵ Tingbjerg, ISA-projektet

ge over 18 år. En af de interviewede myndighedspersoner giver faktisk udtryk for, at det er tilstrækkeligt i det væld af tilbud, som eksisterer, og at man i stedet for at iværksætte en masse supplerende initiativer i området burde koncentrere sig om at nedbryde det ufortjent dårlige ry, som området har i omverdenen.

NIRAS Konsulenterne vurderer imidlertid ikke, at der er for mange klub- og fritidstilbud. Gruppen af børn og unge er broget/mangfoldig og har mange forskellige interesser og ønsker til fritidslivet, som tilsyneladende end ikke kan tilfredsstilles ved de nuværende tilbud. Eksempelvis synes der på Amager at være en usynlig grænse ved Amagerbrogade, således at unge fra Urbanplanen ikke deltager i ungdomsskoleaktiviteter i Amager Ungdomsskole Center medmindre disse udflyttes til eksempelvis Dyvekeskolens lokaler. Samtidig fortæller beboere om børn og unge, som opholder sig på trappeopgange og helt åbenlyst mangler et sted at være om aftenen.

Væresteder fortæller om god succes med den gruppe af store drenge, som kommer i værestedet, men at de mindre drenge ikke har lyst til at komme, før de store er "dimitteret". Gratis fritidstilbud melder om pres på deres faciliteter og fortæller, at mange gerne vil deltage, og biblioteksmedarbejdere beretter, at biblioteket bruges som "varmestue" for 10-12-årige piger, som skal passe deres små søskende om eftermiddagen. Beboerrådgivere fortæller om unge over 18 år, som mangler et sted at gå hen, og fra alle steder meldes om de stille tørklædepiger, som ikke må deltage i fritidsaktiviteter, hvor der også er drenge med, og byggelegepladslederen fortæller om gymnasieelever, som fortsat kommer i byggelegepladsens lokaler og spiller computer om eftermiddagen.

Tilsyneladende er der, selv i den velfungerende og succesfulde vifte af eksisterende tilbud og initiativer, huller, som nogle børn og unge falder igennem. Her er det vedvarende udbud af forskelligartede tilbud og aktiviteter nødvendig og den koordinerende indsats og opmærksomhed på gruppen, som beboerrådgiverne kan bidrage med, helt central.

Meget af arbejdet med børn og unge i alderen 10-17 år går med at få fat på de klubløse "vilde" unge drenge og involvere disse i meningsfyldte fritidsaktiviteter. Nogle går allerede på byggelegepladser og andre åbne fritidstilbud, hvor de ikke føler registreringskravenes snærende bånd, og hvor deres forældre ikke bliver mødt med girokortkrav.

Ifølge professionelle aktørers udsagn efterspørger en gruppe børn åbne tilbud som fx byggelegepladsens skurvogn til trods for, at de kunne få plads på fritidshjemmet, netop fordi de har brug for at være et mindre sted, hvor støjniveauet

ikke er så højt og kompleksiteten ikke er så stor, som det er tilfældet i mere traditionelle fritidshjem.²⁶

Udfordringer

Den helt store udfordring og fokus er på at engagere de klubløse eller ”vilde drenge” for at undgå, at de ender i problemer og kriminalitet. I alle berørte områder er der derfor igangsat en række projekter og klubinitiativer målrettet mod netop denne gruppe. Her er erfaringerne blandede. Når initiativet til oprettelsen af en aktivitet/en klub kommer fra målgruppen selv, synes der at være god chance for at få involveret de unge og opnå den ønskede effekt. Når initiativet derimod er topstyret, opleves ofte en manglende succes.

En anden udfordring består i at involvere de klubløse unge i de eksisterende tilbud. Derfor ses mange initiativer som f.eks. knallertværksteder, alternative fritidstilbud, seniorklubber etc. Arbejdet med at involvere klubløse unge ses af de fleste aktører som en brobyggerindsats, hvor man forsøger at få børn og unge til at interessere sig for eksisterende tilbud. Der er tydeligvis behov for kønsopdelte tilbud, for at pigerne får lov at deltage af deres forældre.

Flere steder ses knallertkørere som et irritationsmoment i gadebilledet og på stier og stræder. Derfor er der forskellige indsatser, som målrettes mod knallertkørere. Nogle indsatser er klubaktiviteter, som har til formål at *fjerne knallertkøreren fra knallerten*, mens andre er klubaktiviteter, som har til formål at *fjerne knallerten fra gaden*. Sidstnævnte er oftest knallertværksteder, som erfaringsmæssigt ikke overlever længe eller i bedste fald er sæsonbetonede²⁷. Der er en stor og mærkbar hurtig effekt ved, at de vilde drenge fjernes fra gaden, mens de arbejder i knallertværkstedet. Men når knallerten er fikset, har de unge ikke længere behov for knallertværkstedet og dropper ud. Altså synes den første model – *fjern knallertkøreren fra knallerten* – at have den største langsigtede effekt.

Der har ikke i de analyserede områder været eksempler på, at man har kunnet inddrage de unges interesse for knallerter i en længerevarende indsats, som direkte har involveret brugen af knallerten – f.eks. træning til konkurrencer på motorbane eller lignende.

Et par steder har man forsøgt sig med at åbne motionsrum i bebyggelsen. Igen har oplevelsen været, at de unge hurtigt mister interessen herfor.

²⁶ Lederen af byggelegepladsen i Urbanplanen har observeret, at flere af de børn, som bruger byggelegepladsen og som har valgt fritidsklubber fra, har let-autistiske træk og oplever fritidsklubber som værende for støjende.

²⁷ Tingbjerg og Bispebjerg

Den oplevede effekt

Flere steder har det vist sig effektivt at tilbyde aftenåbent i fritidsklub eller alternative aftenåbne tilbud, hvor de unge (oftest drenge) kan komme. Herved får man de unge væk fra fællesarealer, og der er ikke længere fest i vaskekælderen eller indbrud i velindrettede kælderrum med øget tryghed blandt beboerne til følge²⁸.

Disse erfaringer er gjort i Bispebjerg, hvor man har oplevet gode resultater med at opsøge en gruppe af unge, som udgjorde et problem i området og via diskussioner med disse fået klarlagt, hvilke tilbud de efterspurgte. Dialogen har både gjort, at de unge føler sig hørt, og den har resulteret i konkrete input til initiativer, der var behov for i området.

På samme måde har et tilbud om rap-undervisning for en lille gruppe unge i et af områderne har været så succesfuldt, at de pågældende unge har dannet egen gruppe og har fået udgivet en cd²⁹. Her tog man udgangspunkt i en fælles interesse i gruppen af unge – nemlig rapkulturen – og tilbød undervisning og stillede øvelokaler til rådighed for gruppen. At de unge har udgivet en cd og optræder i forskellige koncertsammenhænge giver stor respekt omkring gruppen blandt de øvrige børn og unge i området, og gruppens medlemmer fungerer i høj grad som ambassadører for området, som rollemodeller for de øvrige børn og unge og som garanter for, at om end det umiddelbart kan virke ressourcetungt, kan det være meget virkningsfuldt at sætte ind med en målrettet indsats mod enkeltindivider.

Et spændende bud på brobygning til de klubløse unge er praksis i en af fritidsklubberne om at tilbyde samtlige børn og unge i området at benytte fritidsklubben til afholdelse af fødselsdag, uanset om barnet/den unge går i klubben³⁰. Herved skabes en positiv relation til klubben både for barnet/den unge og dennes forældre og øvrige familie. Dette giver et godt kendskab til hinanden og et godt grundlag i den efterfølgende rekruttering af børn og unge til klubben.

Initiativer, som involverer boligforeningen og ejendomsinspektørerne, synes at være særligt virkningsfulde, fordi man her opnår gensidig respekt for hinanden - de unge og ejendomsinspektørerne imellem - med fælles ejerskab for området til følge. Også initiativer, hvor de ansatte/frivillige kender de unges forældre, ses som værende særligt succesfulde. Dels er det en af de eneste måder at få forældre til at give pigerne lov til at deltage, dels er det en måde at skabe respekt for de ansatte blandt de vilde drenge, som meget nødt vil, at der går besked til deres forældre om, at de ikke har opført sig hensigtsmæssigt.

²⁸ Bispebjerg

²⁹ UP-Street i Urbanplanen

³⁰ Akacieparken

Et andet centralt punkt er, at aktiviteterne foregår tæt på de unges bopæl. I mange af områderne beretter man om usynlige, mentale grænser for, hvor de unge ønsker at bevæge sig hen til aktiviteter.

4.2.3 *Pigeclubber*

I samtlige belyste områder er der etableret pigeclubber af forskellig art. Nogle er i regi af den lokale fritidsklub, andre uafhængige og andre igen i regi af en etableret lokal multietnisk kvindeforening. Aktiviteter i sidstnævnte regi virker særligt tillidsskabende for pigernes forældre og synes også at give en vis garanti for langsigtet virkning i forhold integration på tværs af etniciteter, da de voksne medlemmer af foreningen kommer fra forskellige kulturelle baggrunde. Målet med dannelsen af pigeclubberne er øget integration, sprogstøtte, tilbud om udadvendte aktiviteter til en gruppe stille og meget hjem-bundne piger samt oplevelse og indarbejdelse af demokratiske processer i målgruppen. Se nærmere om de multietniske kvindeclubber i kapitlet om integrationsindsatsen.

Der er værksteder, skønhedsclubber, danseclubber og søndagspigeclubber. Behovet er clubber, hvor piger dels kan være fri for de til tider noget overvældende drenge, og dels hvor forældrene kan være sikre på, at pigerne kan være i kønsopdelte aktiviteter. De fleste clubber, som er initieret i områderne, har udelukkende deltagelse af piger af nydanske forældre; enkelte har også etnisk danske piger.

Udfordringer

Den største udfordring er at engagere de tilbageholdende piger i den gruppe, der ofte betegnes tørklædepigerne. Bedst er det tilsyneladende, hvis aktiviteten foregår i et lokale uden for fritidsklubbens regi, så forældrene er sikre på, at der ikke ”siver drenge ind”.

Midlerne til etablering og drift af disse pigeclubber er igen et kludetæppe af penge fra beboerprojekter, ungdomsclubber, socialforvaltningen etc.

Det opsøgende arbejde i forhold til rekrutteringen er helt afgørende for klubbens vækst, og man skal som initiativtager være klar over, at indkøringsperioden er 10-12 måneder, førend man kan tale om en etableret klub.

Den oplevede effekt

Succesfulde pigeclubber har en stærk lokal forankring med væsentlig stor inddragelse af forældrene, hvorved accept af pigernes deltagelse kan opnås. På den anden side skal forældrene også holdes på afstand af de daglige aktiviteter, så pigerne kan få et frirum. De er etableret fysisk væk fra eksisterende fritidsklub og har lang og til tider fleksibel åbningstid.

Effekten af de succesfulde pigeclubber er efter interessenternes udsagn, at pigerne bliver mere udadvendte. De oplever, at pigerne taler mere med andre piger og deltager mere aktivt, hvor de er. Pigerne får indsigt i demokratiske principper via beslutningsprocesser og samarbejde i klubben, hvis ansatte også beretter om en øget målrettethed fra pigernes side i forhold til uddannelse.

4.2.4 +18 klubber

Fra flere sider berettes om behovet for aktiviteter for de unge, som pga. alder ikke længere kan komme i ungdomsklubberne. Der er oftest tale om unge med anden etnisk baggrund end dansk, som i kedsomhed hænger ud på gaden og laver problemer.

Et sted foreslår beboerrepræsentanter og afdelingsbestyrelser, at eksisterende lokaler og fælleshuse, som p.t. mest benyttes som bankohaller og festsal, kan få en mere fleksibel anvendelse og stilles til rådighed for unge over og under 18 år³¹. I et andet boligområde har man etableret en såkaldt seniorklub i regi af den eksisterende fritidsklub, som længe havde haft et ønske om at kunne give et formelt tilbud til de unge, som blev for gamle til at gå i klubben³². Nu er der med midler fra jobcentre, socialforvaltningen og fritidshjemmet selv etableret et tilbud i den lokale skoles lokaler, hvor unge over 18 kan komme.

Den oplevede effekt

I 18+ klubben er der oprettet et brugerråd, hvorved de unge optrænes i brugerdemokrati og ansvarliggørelse, og de foreløbige resultater er lovende. De unge rekrutteres dels fra eksisterende fritidstilbud, hvor de bliver ”for gamle” til at deltage, og dels fra gadeplan, hvor de opsøges af medarbejdere i klubben. Samtidig oplever medarbejderne, at de unge, som er i klubben tager venner og venners venner med, hvorved fritidsklubbens netværk i området styrkes betragteligt.

Man oplever i områderne, at der ”hænges mindre ud på gadehjørnerne”, hvilket bidrager til de øvrige beboeres tryghed i området. Samtidig fortæller andre, at der er mindre slid på og ophold i fællesområder så som vaske- og cykelkældre ved at de ældste unge nu også har et sted at være.

4.2.5 *Inddragelse og ansvar*

En lang række af de initiativer, som er beskrevet ovenfor, har elementer af inddragelse og ansvar. Målsætningen er at engagere børn og unge, så de føler ansvar og ejerskab for selve aktiviteten og for området de bor i. Det langsigtede mål, at de kan tage ansvar for eget liv og tage aktiv del i samfundsaktiviteter og demokratiske processer på lige fod med andre.

³¹ Urbanplanen

³² Akacieparken

Et af de tydelige eksempler herpå er lommepegepengeprojekterne, hvor de unge som fritidsjob løser opgaver af integrationsmæssig værdi i nærområdet. Også rollemodelprojektet UNG2400 har et væsentligt element af inddragelse og ansvarliggørelse af de unge. Samtidig har flere af klub- og værestedsaktiviteterne oprettet brugerråd og ungeråd, hvorved deltagerne oplever at blive involveret i beslutningsprocesser og tage ansvar for gennemførelsen af aktiviteter.

I et område har gennemførelsen af et kunstprojekt, hvor en lokalboende kunstner har udsmykket fællesområder i samarbejde med børn og unge, ført til et markant fald i antallet af graffitisager på de pågældende facader³³. Man føler ejerskab for udsmykningen og tagger³⁴ tilsyneladende ikke udsmykning, som man selv eller ens venner har været med til at fremstille. Projektet er fortsat i gang, og flere områder og flader skal udsmykkes i fremtiden.

4.2.6 *Ungeråd/brugerråd*

Et af de analyserede boligsociale projekter har et velfungerende ungeråd. Her har man via rekruttering af en central lokal ung rollemodel, som er respekteret blandt områdets børn og unge, fået etableret et velfungerende rådgivende organ. Organet arbejder med de problemfelter, der er i området, og er medvirkende ved etablering af nye aktiviteter og indsatser i området³⁵. Formanden for dette ungeråd nævnes specifikt af børn og unge i området som grund til, at der ikke længere er så meget hærværk og ballade i området.

I området med det velfungerende ungeråd har man ligeledes et kvarterforum, hvor alle aldersgrupper mødes og sammen diskuterer områdets profil, profilering, udvikling og aktiviteter.

I et andet område har et ungeråd været etableret i en årrække, men er nu nedlagt³⁶. Her havde man problemer med at tiltrække drenge til rådet, som gradvist blev mere og mere et møde- og aktivitetssted og mindre og mindre et rådgivende organ. Som en konsekvens heraf er rådet nu nedlagt, medlemmerne overflyttet til en pigeclub og demokratiundervisningen henlagt til den lokale grundskole.

Den oplevede effekt

Ovenstående viser, at det ved oprettelsen af ungeråd er centralt, at der er et reelt indhold af demokratiske processer og beslutninger, således at rådet har en reel funktion i forhold til områdets aktiviteter og aktører og ikke blot er et værested.

³³ Urbanplanen

³⁴ En simpel form for graffiti, hvor udøveren skriver sin personificerede underskrift, initialer eller lignende med spraymaling eller tusch

³⁵ Urbanplanen

³⁶ Tingbjerg

Samtidig er det centralt, at der blandt de deltagende unge mennesker er nogle, som nyder de øvrige børn og unges respekt, hvorved ro og respekt omkring ungerådets beslutninger kan opnås.

Ungerådet skal have en reel funktion som rådgivende og/eller besluttende organ for at opretholde interessen herfor blandt medlemmerne og for at kunne rekruttere de unge, som er toneangivende i området.

4.2.7 *Opsøgende arbejde – Natteravnene*

I to af de omfattede bolig sociale projekter har vi set nærmere på projektet Natteravnene, som er en opsøgende aktivitet, hvor et team af frivillige patruljerer området i aften- og nattetimerne for at skabe tryghed³⁷. I disse to tilfælde er initiativet til dannelsen af natteravnegruppen begge gange kommet fra beboerne selv, men trods dette virker ordningen ikke optimalt nogen af stederne.

Udfordringer

I et område oplever de et tilstrækkeligt antal frivillige, der melder sig. Disse har alle etnisk dansk baggrund og har et ønske om at yde en frivillig indsats. Fra flere sider berettes om store udfordringer i forhold til, at de personer, som melder sig som frivillige, ikke alle nyder den fornødne respekt blandt de børn og unge, som er målgruppen for indsatsen. I indsatser af opsøgende karakter, som Natteravnene er, skal de frivillige have en naturlig autoritet og samtidig have en ægte motivation om at yde en indsats for børn og unge og/eller en integrationsindsats, for at de bliver mødt med respekt.

I et andet område har det hidtil ikke været muligt at skaffe et tilstrækkeligt antal frivillige, og også her er der en oplevelse af, at det ikke er de rigtige, som melder sig til opgaven. Der er blandt de frivillige her heller ingen nydanskere. Adspurgt forklarer indvandrerfædre, at de ikke føler, at de indgyder den nødvendige respekt, hvorfor de ikke ønsker at påtage sig opgaven. Samtidig siger flere samarbejdspartnere, at behovet er for dybt professionelle personer med stor indsigt i området; opgaven vurderes fra flere sider at være for vanskelig for frivillige.

Den oplevede effekt

Natteravnene synes slet ikke at nyde den nødvendige respekt blandt de unge i området. Den eneste gruppe, som har udtrykt tilfredshed med ordningen, er en række ældre, danske beboere. Denne sidstnævnte tilfredshed vurderer NIRAS Konsulenterne handler om Natteravnenes synlighed i bybilledet snarere end en egentlig effekt af deres tilstedeværelse.

³⁷ Natteravnene har været genstand for analyserende diskussioner i afdækningen af Bispebjerg og Tingbjerg. Natteravneprojektet i Urbanplanen er kun berørt ganske sporadisk.

”Natteravnene består ikke af de rigtige personer. Vi kalder dem duerne. Det skal være nogen, som de unge knægte ser op til og har respekt for.”, beboer og medlem af afdelingsbestyrelse.

4.3 **Koordinerende indsatser**

4.3.1 *SSP-samarbejde*

SPP-samarbejdet har været et emne i flere af de analyserede boligsociale projekter.

SSP-samarbejdet karakteriseres dog ved at omfatte mange geografiske områder således, at aktørerne nødvendigvis ikke kender hinanden og hinandens unge i en detaljeringsgrad, der muliggør diskussion af den enkelte sag. Herved forbliver samarbejdet på et forholdsvist overordnet plan, som bestemt er nyttigt, men som med fordel kan suppleres af andre tiltag for at opnå den fulde effekt i forhold til rettidig indsats og i forhold til forebyggelse af hærværk og kriminalitet.

Et eksempel på en indsats, som supplerer det lokale SSP-samarbejde er Urbanplanens Røde Sager-rådet, som omtales nedenfor.

Den oplevede effekt

Beboerrådgiverne giver udtryk for stor effekt af deltagelse i SSP-samarbejdet, men også politi, skole og socialforvaltning gengælder tilfredsheden over samarbejdet. Beboerrådgiveren kan bidrage med et både dybt og bredt kendskab til den enkelte unge i området, som SSP-samarbejdet oftest ikke havde i forvejen.

Fordelen ved at inddrage beboerrådgiveren i SSP-samarbejdet er, at beboerrådgiveren kender til børnenes og de unges adfærd, når de er hjemme, mens de øvrige aktører kender adfærd i institutionssammenhæng. Herved kan man belyse flere aspekter af sagen, og ofte kan beboerrådgiveren lettere end de andre aktører bidrage med kontakt til forældrene og børnene selv. Samtidig kan SSP-samarbejdet være med til at afdække, hvordan man i hvert enkelt tilfælde har inddraget forældre og med hvilke succesrate. Dette kan bruges til inspiration i forhold til forældreinddragelse i lignende sager.

4.3.2 *”Røde Sager”³⁸*

Røde Sager er en benævnelse for et samarbejde, hvor de forskellige professionelle aktører omkring udsatte børn og unge mødes regelmæssigt for at drøfte de 10 børn i alderen 10-12 år, hvis udvikling man på det pågældende tidspunkt er mest bekymrende over. Aktørerne er skole, bibliotek, politi, socialcenter, beboerrådgiver, ungemedarbejdere, ungdomsklub og fritidstilbud i området. For

³⁸ Urbanplanen

hvert barn på listen lægges der en plan og en strategi, hvor de forskellige aktører kan byde ind med deres viden, kompetence og tilbud til en fælles, målrettet indsats for det enkelte barn.

Fra alle interessenter fremhæves netop dette samarbejde som banebrydende i forhold til at sikre den nødvendige opmærksomhed og opfølgning på disse børn/unge, i forhold til at øge kendskabet til problemfelterne på tværs af aktørerne, i forhold til at få henledt opmærksomheden på børn og unge, som myndighedsniveauet ikke kendte til, og ikke mindst i forhold til at sætte de nødvendige foranstaltninger i værk.

Røde Sager-samarbejdet fremhæves som et godt supplement til SSP-samarbejdet, fordi sidstnævnte er så stort, at man ikke kender hinandens sager. I gruppen omkring de Røde Sager kender man hinanden og er fortrolige.

Den oplevede effekt

Effekten af samarbejdet er tydelig og håndgribelig. Fra projektets start fokuserede man på de 10 mest bekymrende sager; nu har man ofte end ikke 10 sager på listen. Samtidig er flere af de unge, som tidligere var på listen, involveret i forskellige projekter og aktiviteter i nærområdet, hvorfor samarbejdsparterne kan se, at de nu er mere velfungerende og har fået relevant hjælp og fritidstilbud. Lommepegeprojektet har rekrutteret ansatte fra Røde Sager. Desuden fremhæver flere i området, at arbejdet med Røde Sager har været centralt i forhold til at nedbringe antallet af hærværks- og kriminalitetssager. Eneste malurt i bægeret i forhold til Røde Sager-samarbejdet, som vi har kunnet konstatere, handler om personudskiftning fra socialrågiver- og institutionsside. Dette bryder kontinuiteten, hvorved der går et stykke tid, inden samarbejdet har samme fasttømrede karakter som før.

Samarbejdet vurderes til med fordel at kunne anvendes i andre boligsociale projekter, hvor SSP-samarbejdet involverer for mange aktører og for stort geografisk område til, at personkendskabet kan opretholdes.

4.4 **Opsummering - Deltagelse i konstruktive fritidsaktiviteter**

Et andet særligt fokusområde for nærværende undersøgelse er, hvorvidt de igangsatte aktiviteter bidrager til at inkludere børn og unge i konstruktive fritidsaktiviteter. I det følgende konkluderer vi derfor specifikt herom.

Som det ses af afsnit ovenfor, er processen med at inkludere børn af ikke-etnisk danske i konstruktive fritidsaktiviteter, der kræver kontingentbetaling og/eller transport og ledsagelse af forældre, vanskelig. Når idrætsguiden ikke længere følger børnene til idræt, reduceres deltagelsen markant, og når første girokort modtages, melder ganske mange børn og unge sig ud igen.

Boldspil er populært især blandt drengene, men det kræver tålmodighed fra ledere og frivillige at vænne drengene til at komme i et etableret sportstilbud – og det kræver samtidig tolerance og rummelighed af de frivillige og medlemmerne af den sportsklub, som skal tage imod de pågældende børn og unge, som oftest ikke har erfaring med livet i en sports- eller idrætsklub. En måde, som har vist sig succesfuld, har været at afholde træningsdage skiftevis i nærområde og i den lokale idrætsklub for derigennem at vænne drengene til at komme i det etablerede klubtilbud.

ISA-projektet i Tingbjerg synes på mange måder at være et succesfuldt projekt i forhold til at involvere børn og unge i sportsaktiviteter. Her har man formået at gøre piger meget aktive i sport – ikke mindst i en traditionel mandesport som fodbold. Ligeledes kan det understreges, at piger og drenge er meget aktive sammen, hvilket ikke er tilfældet i ret mange andre sports- og idrætsindsatser.

Klub og værestedsaktiviteterne skal være mangfoldige, og det er ikke tilstrækkeligt at have tilbud til unge indtil 18 år. Også efter de 18 år har de unge brug for opholdssteder og meningsfyldte aktiviteter med mulighed for netværksdannelse og oplæring i demokratiske principper og processer.

Det er fortsat nødvendigt at have kønsopdelte tilbud til de unge, hvis pigerne skal have forældrenes accept til deltagelse. Samtidig skal tilbuddene være tilstrækkeligt brede til at favne fra de vilde, utilpassede unge drenge, som har brug for faste rammer, til de stille tørklædeklædte piger, som har brug for at få indgydt selvtillid.

Unge oplever flere steder en usynlig mental grænse i forhold til at opsøge fritids- og ungdomsskoletilbud uden for eget boligområde, hvorfor man i nærområdet nødvendigvis må oprette lokale satellitter af disse, hvis man vil kunne tiltrække unge hertil.

For alt fritidsarbejde med børn og unge i målgruppen synes kendskabet til og samarbejde med forældrene at være centralt som en måde at skabe accept til deltagelse og som et middel til at opbygge den respekt omkring instruktører og ledere, hvilket er nødvendigt for at få aktiviteterne til at fungere. Forældredeltagelse i selve aktiviteten er imidlertid meget vanskelig at etablere – traditionerne omkring den mangler i mange kulturer, hvorfor opbygning heraf kræver et langt, sejt træk. Forældredeltagelse i enkeltstående aktiviteter som madlavningsaften, markedsdag eller inspirationsdag kan godt gennemføres, men når der er tale om regelmæssigt krav til deltagelse, viser det sig meget vanskeligt eller umuligt.

Ingen af de undersøgte områder har knækket nøden i forhold til at sikre forældreinddragelse i sports- og idrætsaktiviteter. I forhold til sports- og idrætsaktivi-

teter har indsatsen fra klub og frivilliges side tilsyneladende hidtil koncentreret sig om forældreaccept, hvilket har været første skridt i forhold til at få børn og unge i målgruppen til at deltage. Forældredeltagelse defineret som accept af betaling, medvirken ved arrangementer i klubben, deltagelse som hjælpetrænere etc. ses kun sporadisk. Eneste eksempel på massiv deltagelse er Urbanplanes Udfordringsdag, hvor forældre bakker op i stort antal. Det vurderes imidlertid både fra NIRAS Konsulenterne og fra beboerrådgiveren i området, at Udfordringsdagen af forældrene primært ses som en markedsdagsaktivitet og ikke som en egentlig sportsaktivitet.

Man har derimod i andre fritidsaktiviteter haft succes med at inddrage forældre, hvor disse i forvejen er involveret i foreningsliv. Her tænkes på samarbejde mellem interkulturel kvindeforening og den lokale pigeclub eller samme kvindeforenings udbud af billedkunstundervisning for mindre børn.

4.5 **Opsummering - Kriminalitet og hærværk**

I forhold til indsatsområdet børn og unge er det tydeligt, når vi taler med beboerrådgivere, beboere og samarbejdspartnere, at børn- og ungeindsatsen er den, som vægtes højst i de boligsociale projekter. Det er her, man ser problemerne, det er her, man bekymrer sig, men det er også her, man ser umiddelbare effekter af indsatsen.

Det har i nærværende analyse været et fokuspunkt, hvorvidt de forskellige initiativer og indsatser kan siges at holde børn ude af kriminalitet og hærværk.

I det følgende har vi derfor valgt at foretage en opsamling område for område for at knytte den oplevede virkning af indsatserne til oplevelsen af niveauet for kriminalitet og hærværk i området. Dette betyder dog ikke, at man kan sætte lighedstegn mellem en bestemt indsats og mindskning af kriminalitet og hærværk. I de fleste tilfælde opleves et evt. fald i niveauet som et resultat af den samlede indsats. Selv i Partnerskabet, hvor faldet i kriminalitet og hærværk er meget markant, siger man, at kunstprojektet, samarbejdet om røde sager og lommepengeprojektet er årsagen. Man kan ikke udpege et af initiativerne som det, der *alene* er udslagsgivende.

”Inspektøren har også fået et meget bedre forhold til drengene, og de hilser også på mig, for de ved, det er mig, der sidder på pengekassen. Drengene har nu oplevet, at vi mener det alvorligt. Hvis de laver noget i kældrene, så melder vi dem til politiet. Der har også været et markant fald i hærværk: Tidligere blev der hver uge klippet låse over i kældrene. I dag opholder drengene sig ikke mere i kælderen, og de holder heller ikke fest i vaskehuset mere. Kombination af videoovervågning og vores konsekvens har virket. Der er kommet mere respekt omkring ejendommen”, formand for afdelingsbestyrelse, Bispebjerg

To af de analyserede områder beretter om markante fald i antallet af hærværks- og kriminalitetssager, mens et område beretter om markant stigning. Et af områderne har så uklar fysisk afgrænsning, at det fra interessenternes side er umuligt at sige, om det hærværk og kriminalitet, som sker i området, begås af områdets egne beboere eller ej.

I *Bispebjerg* sker der efter de fleste interessenters udsagn markant mindre hærværk end tidligere. Årsagen er ifølge samarbejdspartnerne et resultat af det lange, seje træk samt målrettet indsats, når man f.eks. oplever ballade med en bestemt gruppe af unge. Dette er f.eks. den målrettede her-og-nu indsats mod knallertkørere.

Også et godt samarbejde med ejendomsinspektørerne, som giver de unge mindre tilbøjelighed til at begå hærværk på ejendommen, nævnes som en årsag. Desuden vurderes de unges mulighed for meningsfulde aktiviteter i aften timerne at være medvirkende til faldet i antal hærværkssager. Her fremhæves f.eks. tilbudet til områdets unge om et fritidstilbud med aftenåbent, således at kælderrum ikke længere brydes op for at blive brugt som varrestuer.

Den uro, som var omkring en central kiosk i området på det tidspunkt undersøgelsen blev udarbejdet, tilskrives udefrakommende ballademagere, hvilket fra både beboerrådgiver og beboerside beskrives som ekstra vanskeligt at hamle op med, da man ”jo så ikke kender de unge og derfor vanskeligt kan tage fat om problemet”. Der er således en udpræget tro på, at skulle det være områdets egne børn og unge, som skaber problemer, har man internt kompetencen til at løse det.

Også Partnerskabet og aktørerne herom melder om et drastisk fald i kriminalitet og hærværkssager i *Urbanplanen*. Lomme pengeprojekterne, ungerådet, mangfoldigheden af tilbud til de unge samt især Røde Sager-samarbejdet tilskrives æren for dette fald. Fra alle sider roses beboerrådgiverne for at have et fantastisk

netværk og fingeren på pulsen i forhold til børn og unge i området, og de professionelle aktører i området tilkendegiver stort engagement over for og tiltro til børn og unge i området. Partnerskabet fortæller f.eks., at man i sidste regnskabsår brugte 80.000 kr. på udbedring af partnerskabets lokaler efter hærværk. Dette beløb er i nuværende regnskabsår foreløbig kun 5.000 kr. Beboerrådgiverne har spurgt børn og unge i området, om deres forklaring på, at butiksfacader og mure ikke længere vandaliseres. Hertil svarer de unge, at det primært skyldes de unge, som arbejder som gårdmænd, og at de unge selv har været med til at udsmykke facader og mure i forbindelse med udsmykningsprojekter.

Rabarberlandet kan ikke sige, om antallet af hærværkssager falder eller stiger, og pga. placeringen af det boligsociale projekt i et brokvarter, kan man ikke afgøre, om det er udefrakommende eller lokale unge, som deltager i optøjer, hærværk og kriminalitet.

I *Tingbjerg* er der derimod en stigning i hærværk og kriminalitet, som efter aktørernes mening kræver akut indsats fra politi og sociale myndigheder. Som årsager til problemerne nævnes 10 kendte unge, som har store problemer i alle aspekter af deres tilværelse. Der er siden sommerferien igangsat en række informationsinitiativer, som skal få folk til at forstå omkostningerne ved hærværk ved f.eks. at illustrere, hvad man i stedet kunne have fået for genetableringsomkostningerne. Man benytter f.eks. opslag i dagligvarebutikker, hvor det illustreres, hvor meget en udbedring af et konkret problem koster, man laver ”gæt et hærværk”-konkurrencer, hvor man skal gætte prisen på udbedring etc.

Man er i beboerkredse meget bevidste om, at aktiviteter for de unge samt dialog med dem er vejen frem, og man venter sig meget af heldagsskoletilbuddet og de flere fritidsaktiviteter, som skal tilbydes i området.

Et forslag om at tilbyde boliger til politibetjente til reduceret husleje betegnes direkte som ”idioti” af en beboer i området. En betjent i opgangen vil ikke kende områdets unge, da han/hun med al sandsynlighed vil gøre tjeneste andetsteds, hvorved der ingen virkning vil være.

Der synes i *Akacieparken* at være opstået en smule resignation i forhold til de unge drenge/mænds voldsomme opførsel og deltagelse i hærværk. Der er tilsyneladende fortsat samme niveau af kriminalitet og hærværk i området. Men det skal understreges, at det ikke har været muligt at få understøttet denne opfattelse med talmateriale.

Helt overordnet siger politiet selv, at øget patruljering ikke forhindrer hærværk og kriminalitet. I visse tilfælde kan det faktisk direkte anspore de mest forhædede til øget kriminalitet som bevis på, at de magter at trodse politiet. Dette be-

kræftes af tidligere ungedarbejder med anden etnisk baggrund end dansk, som fortsat selv bor i et af de omtalte områder.

Langt mere effektivt synes inddragelse og ansvarliggørelse for områderne at være. Her tænkes f.eks. på lommepengeprojekter, hvor børn og unge selv medvirker til drift og vedligeholdelse af områderne, projekter hvor kendskab mellem unge og ejendomsfunktionærer oprettes samt udsmykningsprojekter, hvor børn og unge er medbestemmende og medudførende.

5. ANBEFALINGER – BØRN- OG UNGEINDSATSEN

”Jeg arbejder på at gøre mig selv undværlig, således at de projekter, der bliver sat i værk herfra, bliver så forankrede i beboergruppen og i de omkringliggende professionelle institutioner, at de kan køre af sig selv”, beboerrådgiver Akacieparken

Der er en række forhold, som synes at være centrale for den positive virkning³⁹ af en indsats – uanset andre kontekstuelle forhold. Disse beskrives i det følgende. Herefter konkluderes på de enkelte indsatser.

Synlighed og lokal forankring

- Den lokale forankring og lokalkendskabet er vigtig, således at indsatsen afspejler det behov, som er i området. Det stærke lokale netværk blandt aktører omkring indsatsen er vigtigt. Det sikrer, at indsatsen koordineres, styrkes og kvalificeres fra flere sider, og således at der kan etableres tillid til indsatsen og dens aktører fra forældrenes side.

Kontinuitet, dialog og samarbejde

- **Brugen af frivillige**

Der er et paradoks omkring brugen af frivillige, som vanskeligt lader sig løse. På den ene side meldes det, at engagerede frivillige kan tilføre et område nyt blod og et frisk pust, og at signalværdien af, at nogen, som ikke er ansat hertil, interesserer sig for området og dets beboere, er uvurderligt. På den anden siden er aktiviteter og indsatser notorisk sårbare over for den udskiftning, manglende engagement og ro, som brugen af frivillige ofte medfører. Brug af mere lønnet personale vil måske kunne bidrage med den kontinuitet, som projekterne har så hårdt brug for, og som fra alle sider nævnes som vital

³⁹ I forhold til børn- og ungeindsatser tales om mange forskellige virkninger: reduktion af kriminalitet og hærværk, bedre integration i det danske samfund, bedre integration i fritids- og kulturlivet, højere uddannelsesniveau etc. I de boligsociale projekter ses disse virkninger i de langsigtede indsatser ofte som et kollektiv. I her-og-nu-afhjælpninger er målsætningen oftest om en bestemt virkning.

for projektets succes. Samtidig kan en professionalisering af indsatsen være med til at undgå, at ildsjælene brænder for hurtigt ud. Det er dog vigtigt at understrege, at brugen af lønnet personale kan virke demotiverende for nogle deltagere, hvorfor de to hensyn i hvert enkelt tilfælde må afvejes.

- **De mange tilbud**

Nogle interessenter nævner, at der er for mange tilbud til børn og unge, hvorved børn og unge udvikler en shoppe-kultur, hvor de hurtigt hopper videre til et andet tilbud, hvis der opstår gnidninger eller kedsomhed i det eksisterende. Det er NIRAS Konsulenternes opfattelse, at den nuværende zap-per-kultur blandt den nuværende generation af Homo Zappiens er et generelt fænomen⁴⁰, som ikke er afstedkommet af den brede vifte af tilbud, de aktuelt møder i de boligsociale områder. Vi mener derimod, at mangfoldigheden skal bibeholdes og i visse tilfælde øges, således at der er tilstrækkeligt mange og forskellige tilbud til at appellere til alle.

På baggrund af afdækningen af den meget brede vifte af tilbud og anvendelsen af disse må det anbefales, at man opretholder det store, mangfoldige udbud af aktiviteter og klubber. Desuden anbefales det, at man ser nærmere på en mere åben og fleksibel brug af eksisterende fællesrum og -huse i bebyggelserne, således at alternative tilbud, som løser en væsentlig opgave til fordel for boligområdet som helhed, ikke skal tage til takke med mørke lokaler i en kælder, mens brugere og ansatte på vej hjem kan gå forbi mørklagte, tomme festlokaler i fælleshuset.

- **Kontinuitet i samarbejdsrelationerne**

Det dybe kendskab til hinanden blandt samarbejdspartnerne og mellem professionelle og børn og unge er centralt for etableringen af den gode kontakt, det stærke netværk og evnen til hurtig reaktion ved opståede problemer. Samtidig giver relationer til de forskellige generationer blandt beboerne en respekt, som kan være vanskelig at opnå ad anden vej. Denne sidstnævnte er central i forhold til arbejdet med vanskelige børn og unge og til arbejdet med at involvere de stille tørklædepiger i fritidsaktiviteter.

- **Forældredeltagelse**

Ligeledes må det anbefales, at man i arbejdet tager udgangspunkt i den virkelighed, at nydanskere ikke umiddelbart er så aktivt medvirkende i deres børns skole- og foreningsliv, som det traditionelt ses hos danske forældre. For børnene kan det nemlig ofte virke formynderisk, når forskellige interessenter blander deres forældre ind i deres gøren og laden, hvorimod der ofte opstår en fortrolig friplads for de børn de steder, hvor man ikke hele tiden

⁴⁰ Wim Veen and Ben Vrakking, Homo Zappiens – Growing Up in a Digital Age, 2007

spørges til familien. Det samme ræsonneres der i SSP-regi⁴¹, hvor det påpeges, at nydanske børn opdrages af mange forskellige institutioner og personer – og ikke kun af forældrene – og at der ofte opstår en tillid til de unge og børnene, der ellers ikke ville være, hvis forældrene var indblandet. Dog er meldingen i andre indsatser, at kendskab til børnenes forældre kan være befordrende i forhold til at få børnene til at se den frivillige/ansatte som en autoritet.

Realisering af projekter og initiativer

- **Bottom-up og ikke top-down**

Initiativer og projekter skal opstå som ønsker og behov fra brugernes side for at blive en succes. Topstyrede projekter, som trækkes ned over hovedet på børn og unge, virker sjældent.

- **Finansieringskludetæppet**

Når en ide eller et nyt initiativ skal iværksættes, sammensættes finansieringen af et kludetæppe af bidragydere, som hver især byder ind med midler. Det gør initiativet sårbart for særinteresser, og det gør det sårbart ved, at en gruppe interessenter eller en ændret politisk/økonomisk situation kan sætte en pludselig stopper for initiativet.

- **God tid og tålmodighed**

Opstart, rekruttering og etablering af nye initiativer tager tid – megen tid. Det er nødvendigt, at man fra alle sider er bevidste herom og parate til at vente på resultaterne. Det er ødelæggende, hvis man skrinlægger det ene indkørte projekt efter det andet for kontinuert at iværksætte nye, som heller ikke får den nødvendige tid til at nå målsætningen. Samtidig er det vigtigt at indse, at ikke alle indsatser har et målbart resultat på kort sigt. Man skal have tålmodighed i forhold til at opnå den ønskede effekt

5.1 **Hvad virker?**

Succesfulde initiativer, som opleves at have stor effekt blandt såvel målgruppen som professionelle aktører er

- Lektiehjælpen – som et udtryk for kombinationen af en her-og-nu indsats, som også på længere sigt vurderes at have stor betydning for børn og unges muligheder i forhold til uddannelse

⁴¹ Nærpoliti i Bispebjerg

- Projekter som har til formål at indsluse unge i meningsfulde fritidsjob – meget gerne i lokalområdet, således at indsatsen ikke udelukkende bliver en individuel indsats men også en kollektiv indsats, hvor det unge menneske bliver rollemodel for børn og unge i området
- Individuelle her-og-nu afhjælpninger, hvor man med fokus på det enkelte barn sammen i gruppen af professionelle aktører finder en helhedsorienteret løsning
- Indslusningsprojekter, som har til formål gradvis at overgive børn og unge til etablerede sports- og fritidsaktiviteter, hvor samarbejdet med sportsklubben etableres helt fra begyndelsen, således at der ikke er tale om en punktoverdragelse, men en glidende overgang
- En mangfoldighed af fritidstilbud, som tager udgangspunkt i børn og unges lyst til at være sammen med hinanden – også i aftentimerne. Her er det centralt, at fritidstilbudene er geografisk nær det sted, hvor børn og unge bor, samt at det indholdsmæssigt afspejler deres ønsker.

5.2 Forslag til konkrete initiativer

• **Jobkonsulenter – også med fokus på fritidsjob**

Sammen med deltagelse i fritids- og sportsaktiviteter er fritidsjob formentlig de mest integrerende aktiviteter, unge med anden etnisk baggrund end dansk kan involvere sig i. Selv i en tid med fuld beskæftigelse er det vanskeligt for unge med ikke etnisk dansk baggrund at få et fritidsjob, især hvis de bor i et såkaldt udsat område. Flere af initiativerne vidner om, at de unge ved at varetage et fritidsjob bliver målrettede samt får selvtillid og modenhed. Derfor skal fokus herpå være en del af de kommende initiativer i de boligsociale projekter, hvor man ikke allerede har igangsat sådanne.

• **Flyt fokus til de 9-12-årige**

De børn, som man bekymres over i områderne, bliver øjensynligt yngre og yngre. Tidligere har blikket været rettet mod teenagerne, mens det nu er nødvendigt at rette fokus mod de 9-12-årige. De forskellige initiativer skal kunne rumme og tage højde for dette. Lektielæsning skal således ikke kun være for større børn, klubtilbud og fritidsaktiviteter skal have fokus på de 9-12-årige, og der skal etableres tilbud, som sætter denne gruppe sammen med de mere velfungerende teenagere, således at sidstnævnte kan fungere som rollemodeller.

”Det ville være pragtfuldt, hvis der var nogle kendte mennesker i lokalområdet, der havde autoritet, og som ville træde frem og vise, at de kunne lide at bo her. At det på godt og ondt er et rart sted at bo. Området skal simpelthen brandes bedre”, beboer, Bispebjerg

- **Den gode historie**

Der er i områderne mange succes historier og mange, som har boet i området i adskillige år og været glade for det. Der er en mangfoldighed af aktiviteter, mens trivselsundersøgelser viser, at i de fleste områder har kun 20 % af beboerne benyttet sig af disse aktiviteter inden for det seneste år. Der er således en formidlingsopgave både i forhold til indefra-perspektivet og i forhold til udefra-perspektivet.

De gode historier skal fortælles og gerne i et større forum, således at man ikke længere er stigmatiseret, fordi man kommer fra et bestemt område. Dette skal også bidrage til, at områderne kan tiltrække flere ressourcer stærke beboere, som kan medvirke til at nedbringe det ufortjent dårlige ry, som de fleste områder af denne type har.

I århusianske bolig sociale projekter vil man som forsøg uddanne ”historiefortællere” blandt beboerne, som får til opgave at opsnuse, fortælle og formidle de gode historier både til lokalpresse og til regionale og landsdækkende medier. Noget lignende kunne med fordel oprettes i de analyserede områder.

- **Lokale ungdomsskolesatellitter**

En stor udfordring for integrationsindsatsen er at tilskynde de unge til deltagelse i uddannelse og meningsfyldte fritidsaktiviteter. Når der beviseligt er en mental barriere i forhold til at krydse bestemte distrikter for at gå på ungdomsskolehold, må man sørge for at tilbyde disse lokalt, hvor de unge befinder sig.

- **Åben og fleksibel brug af eksisterende fællelokaler**

Der er i de fleste boligafdelinger fælleslokaler og fælleshuse, der primært benyttes som festlokaler og bankohaller. Der er samtidig fritidsklubber og alternative tilbud, som må tage til takke med meget dårlige lokaler, og unge som opholder sig på trapper og i vaskekældre, fordi de ikke har andre steder at være. Der må kunne etableres en mere fleksibel anvendelse af eksisterende lokaler ressourcer til gavn for hele lokalområdet.

- **Fokus på beboerrådgiveren**

Hvor beboerrådgivningsfunktionen virker, er denne en enormt vigtig ressource i nærområdet. Beboerrådgivningsfunktionen skal derfor styrkes, gøres synlig og have tilstrækkelige ressourcer til at være tydelig og tilstede i kontakten med samarbejdspartnere. Beboerrådgiverne fungerer som bindeledet mellem de mange professionelle aktører og har et helhedsorienteret blik på området, som ingen af de øvrige aktører har eller skal have.

6. INTEGRATIONSINDSATSER

Når man taler om integration er det vigtigt at gøre sig klart, hvilken integration og graden heraf, man har som målsætning samt hvordan man forstår termen integration.

- Er målsætningen f.eks. integration mellem danske og ikke-etnisk danske beboere i området?
- Er målsætningen integration de forskellige etniske grupper imellem? Eller er målsætningen kendskab og forståelse mellem mennesker fra forskellige kulturer?
- Defineres integration som ikke-etnisk danskes kendskab til, forståelse for og deltagelse i det danske samfund?
- Eller defineres integration som assimilation forstået på den måde, at ikke-etnisk danske skal opsuges i det danske samfund, således at der ingen forskel er mellem etnisk danske og ikke-etnisk danske?
- Er målsætningen for integration, at alle kulturer gensidigt påvirker hinanden, så vi på sigt opnår et multikulturelt samfund, hvor ingen religion eller kultur er mere toneangivende end andre.

Det er vores oplevelse, at alle disse forskellige målsætninger, perspektiver og definitioner på integration lever side om side med hinanden i de enkelte aktiviteter, uden at der tilsyneladende reflekteres grundlæggende herover. Dette er ikke nødvendigvis et problem, man skal blot ved læsning af de efterfølgende beskrivelser af indsatser være bevidst herom.

”Med hensyn til integration er vi på rette vej, men jeg vurderer, at vi kun er nået cirka 25 % af vejen, så der er stadig brug for det lange seje træk”, beboer og initiativtager til gruppen Urbanplanenes Frivillige Kulturformidlere

6.1 **Områderne set i et mellem- og indefra-perspektiv**

I det følgende beskrives en række konkrete aktiviteter og indsatser, som er i de berørte områder. Disse er forsøgt rubriceret i tre overordnede temaer;

- Deltagelse og ansvar i beboerdemokratiet
- Foreningslivets bidrag til integration samt
- Deltagelse og ansvar i konkrete aktiviteter.

Under hvert af disse temaer er en række konkrete aktiviteter og effekten af disse beskrevet. Målsætningen er at se, hvordan man kan

1. Øge integration og
2. Tilskynde til deltagelse i aktiviteter og beboerdemokrati i boligområdet.

6.2 **Deltagelse og ansvar i beboerdemokratiet**

I det danske samfund er de fleste organiserede sammenhænge struktureret efter særegne demokratiske principper. For at få indflydelse og deltage fuldt ud i det danske samfund er det derfor vigtigt at tage del i denne demokratiske proces på flere niveauer. Et særligt træk ved det danske demokrati er det selvorganiserede nærdemokrati, som er et væsentligt forum for at tage lokale beslutninger og skabe debat, relationer og forståelse i nærmiljøet. Som følge heraf fokuserer mange aktiviteter i de boligsociale områder på at skabe et bredt kendskab til og deltagelse i beboerdemokratiet og afdelingsbestyrelser. Dette har imidlertid vist sig utroligt svært.

I Urbanplanen har man etableret et Kvarterforum, hvor man kombinerer et socialt arrangement som fx en udflugt eller en weekendtur med brugerråds-agtige diskussioner om aktiviteter i området. Kvarterforum er populært hos beboerne, men en effekt i forhold til øget deltagelse i beboerdemokrati via afdelingsbestyrelser kan ikke konstateres. Man har samtidig siden efteråret 2006 arbejdet med såkaldte demokratipiloter, hvor man hver onsdag samler unge mennesker og via diskussioner etc. tilskynder dem til deltagelse i demokratiske beslutninger på alle niveauer, for ad den vej måske at få tag i næste generations voksne.

Udfordringer

De medlemmer af ejendomsbestyrelser, som vi har talt med, fortæller, at det er meget svært af få ikke-etnisk danske til at tage del i beboerdemokratiet. Det er både svært at få gruppen til at deltage i bestyrelser og beboermøder og svært på

anden vis at inspirere dem til at tage ansvar for udviklingen af hele boligområdet.⁴²

Adspurgt hvorfor dette er tilfældet, nævnes først og fremmest den kulturforskel, der ligger i, at danskere er opdraget til deltagelse i nærdemokrati i mange forskellige sammenhænge. For eksempel nævnes det, at almennyttigt byggeri med ejendomsbestyrelser ikke er velkendt der, hvor indvanderne kommer fra. Derfor er de ikke bevidst om de reelle muligheder for at præge ejendommens udvikling. For det andet savner mange ikke-etnisk danske de nødvendige sproglige kompetencer, og samtidig er traditionen for at reagere på skriftligt materiale som f.eks. mødeindkaldelser lav.

Dette resulterer i, at ikke-etnisk danske meget sjældent og i meget små tal møder op til beboermøderne og stiller op til bestyrelserne. Tendensen er den samme for udsatte grupper af etnisk danske, hvorfor man måske må se nærmere på de grundlæggende præmisser for og organiseringen af beboerdemokratiet, hvis man ønsker at afdelingsbestyrelserne skal være mere repræsentative for områdets beboere. Flere steder nævnes det fra afdelingsbestyrelsernes side, at kun prisen i fællesvaskeriet og beslutninger om hvorvidt man må holde kæledyr, kan fremtvinge en acceptabel deltagelse fællesmøder. Det er således først og fremmest velfungerende danskere, der sidder i ejendomsbestyrelserne.

En del af nærdemokratitraditionen i praksis er netop, at de få, der stiller op til bestyrelserne, også laver arbejdet og tager beslutningerne. Derfor er det vigtigt at få alle etniske beboergrupper repræsenteret i bestyrelserne. Konsekvensen af den nuværende lave repræsentation af ikke-etniske danskere og udsatte grupper i afdelingsbestyrelser er, at nærdemokratiet i beboerforeningerne i høj grad er med til at underbygge en adskillelse af danskere og andre etniske grupper i boligområderne, hvor velfungerende danskerne er dem, der deltager aktivt i beboerdemokratiet, og som sidder på beslutningerne og ressourcerne, hvad enten de vil det eller ej. Derfor er beboerdemokratiet ofte i sig selv hæmmende for integrationen forstået på den måde, at de danske medlemmer af afdelingsbestyrelsen iværksætter ting, som primært tiltaler danskere, hvorved beboere af anden etnisk herkomst end dansk føler sig tilsidesat og ringeagtede og i nogle tilfælde reagerer kraftigt herpå.

I et boligkompleks⁴³ har man forsøgt at inddrage så mange ressourcestærke danskere som muligt. Hensigten med det er, at de kan bidrage til at få beboerdemokratiet til at fungere og ikke mindst bistå i at støtte inddragelsen af indvanderne.

⁴² Boligforeningen i Urbanplanen, Ejendomsforeningens afdelingsbestyrelse i Tingbjerg, Ejendomsbestyrelsen i Degnegården.

⁴³ Ejendomsbestyrelsen i Degnegården

Problemet her er, at de få ressourcestærke danskere ofte er mere aktive uden for boligområdet. Deres væsentligste fokus er andetsteds, hvorfor de i mindre grad engagerer sig lokalt. Denne udfordring er særlig stor i det område, der har de fleste ressourcestærke danskere⁴⁴. Her siger en lokal institutionsleder⁴⁵, at de har et omvendt integrationsproblem i forhold til at få danskere til at deltage aktivt i lokalområdet. For eksempel var de i området mange busfulde på fællesekskursion, men der deltog kun en etnisk dansk, som var en pige med venner blandt børn af indvandrere.

”I området er de dårligt integrerede i det lokale liv netop de velbeslåede danskere, som ikke bidrager lokalt. Den helt store udfordring er at få dem integreret lokalt”, institutionsleder i Rabarberlandet

Et stærkt eksempel på, hvor svært det kan være at få nærdemokratiet til at fungere er opstået i forbindelse med planlægningen af et nyt lokalt kulturhus⁴⁶. Interview med den lokale beboerrådgiver, næstformanden i beboerforeningen, der er domineret af danskere, og en toneangivende indvandrers, der alle har været dybt involveret i processen, har givet et indblik i processen.

Fra et integrationssynspunkt har det springende punkt i processen været, hvorvidt der skulle planlægges et bederum i Kulturhuset eller alternativt et andet sted i de lokaler, som ejendomsbestyrelsen råder over. I starten mødte mange indvandrere op til planlægningsmøderne af kulturhuset. De muslimske deltagere på møderne ønskede en moské eller et bederum, da der i området mangler muligheder for at dyrke islam i det offentlige rum. Dette var de etniske danskere, inklusive afdelingsbestyrelsen, imod.

For at imødekomme denne uoverensstemmelse bidrog beboerrådgivningen til at nedsætte en dialoggruppe bestående af medlemmer af ejendomsforeningens afdelingsbestyrelse og repræsentanter for de muslimer, der ønskede et bederum. Beboerrådgiveren arrangerede i den forbindelse ture til andre boligområder, hvor afdelingsbestyrelsen blev præsenteret for bederum og stillerum til religionsdyrkelse. Alligevel stod afdelingsbestyrelsen fast på at afvise såvel religiøse som politiske tilknytninger til Kulturhuset. Et kompromisforslag om at indrette bederum i andre af de lokaler, som afdelingsbestyrelsen råder over, blev ligeledes afvist.

⁴⁴ Rabarberlandet

⁴⁵ Leder af Støberiet

⁴⁶ Planlægningen af et nyt kulturhus i Tingbjerg

Modreaktionen fra muslimerne var at udeblive fra den videre proces til planlægning af kulturhuset. Det på trods af, at de kunne være mødt op og have stemt imod en gennemførelse af Kulturhuset uden bederum og således fremmet deres sag ad demokratisk vej. En muslim, vi talte med, udtalte opgivende, at han havde opgivet at få noget ud af kulturhuset, hvorfor han nu så det som noget, der blev bygget for 'dem' – i betydningen danskerne. Han har ikke meget til overs for, at processen kaldes demokrati, da det kun er danskerne, der møder op. Nu venter han bare på, at der til gengæld kommer noget andet for muslimerne. Det er dog næppe sandsynligt, før han og andre følger den demokratiske proces, så problemet bider på nuværende tidspunkt sig selv i halen.

"Nu kommer der så et sted for dem, hvilket er fint. Så venter vi bare på, at der kommer et sted, hvor muslimer kan udfolde sig". Beboer i Tingbjerg.

På trods af hensigterne har kulturhuset nu i planlægningsfasen bidraget til dybere splittelse mellem beboerne i området, hvor danskerne på grund af deltagelse i ejendomsbestyrelse og til de besluttende møder har sat sig på indflydelsen og ressourcerne. Adskillelsen skyldes i høj grad danskernes deltagelse i beboerdemokratiet på de præmisser, der gør sig gældende der. Resultatet er at beboerdemokratiet ikke lever op til sit formål om, at inddrage beboerne bredt. Tværtimod er beboerdemokratiet i dette tilfælde med til at skabe splittelse mellem de lokale beboere.

Den oplevede effekt

Noget, der har kunnet styrke samarbejde på tværs af etniske skel i ejendomsforeningerne, er, hvis man har kunnet mobiliseres omkring noget, der ses som et *fælles problem*. I ét boligkompleks var et stridspunkt mellem danskere og indvandrere, at danskerne havde en forestilling om, at det kun var indvandrerbørnene, der stod bag hærværk og anden kriminalitet i området. Efterhånden har mange beboere indset, at det faktisk også var 'vores danske drenge', der stod bag problemerne. Herefter har man kunnet overstå de gensidige beskyldninger og samle danskere og indvandrere om en løsning af det fælles problem.

Inddragelse af forskellige grupper i forhold til udsmykning af et områdes facader og vægge har ligeledes haft positiv virkning på kendskab på tværs af etniciteter, men om det også kan støtte deltagelsen i beboerdemokratiet, kan endnu ikke konstateres.

6.3 Foreningslivets bidrag til integrationen

Et område, der i høj grad kunne være med til at styrke integrationen, er foreningslivet, der blandt andet kan være med til at fremme indvandrernes demokratiske deltagelse og kompetencer i en dansk kontekst. Ofte er foreninger i boligområderne imidlertid relativt etnisk homogene, sådan at foreningerne kun i begrænset omfang bliver et forum, hvor danskere og forskellige indvandrergrupper mødes. De sproglige vanskeligheder nævnes ofte som betingende faktor herfor.

Eksempler på foreningsliv er de venskabsforeninger, der i mange boligområder er iværksat med henblik på at mødes på tværs af de etniske forskelligheder. Kvindeforeningerne mødes om aktiviteter som cykelkurser, She-Zone svømning i Bispebjerg, aerobic, sminkekurser og interkulturel udveksling, som f.eks. et samarbejde med den lokale præst⁴⁷, mens foreninger med primært voksne mandlige deltagere mest mødes for at diskutere og hyggesnakke. Der ses dog en tendens til, at foreninger, der ikke har haft et specifikt emne at mødes om, har svært ved at fastholde medlemmers interesse.

Cykelkurser ses i de fleste boligsociale projekter. Målsætningen er, at man ved at lære indvandrerkvinder at cykle, vil de blive mere mobile og ad den vej tage mere del i det omgivende samfunds aktiviteter. Der er ingen undersøgelser, som har afdækket, hvilket dette faktisk er tilfældet.

På trods af at man flere steder har en hensigt om at skabe kendskab og fællesskab på tværs af etniciteter, er det stort set kun indvandrere, der kommer i foreningerne. Mange af venskabs-/kendskabsforeningerne fungerer isoleret set fantastisk godt, men de lever ikke op til målsætningen om at samle boligområdets danske og ikke-etnisk danske beboere.

Udfordringer

Et karakteristisk eksempel på problemet med etnisk homogene foreninger er et boligområde⁴⁸, hvor der både er en mandeklub og en kvindeklub, som beboerrådgivningen støtter med lokaler og andre ressourcer. Foreningerne er reelt et privat netværk af hovedsagligt arabere, som udenforstående ikke kan melde sig ind i. Disse mande- og kvindeklubber har eksisteret i mange år og er f.eks. ikke indstillet på at dele deres lokaler med andre. Hermed lægger de i realiteten beslag på fælleslokaler, der kunne bruges i flere forskellige aktivitetssammenhænge.

⁴⁷ Interkulturel kvindeforening, Akacieparken

⁴⁸ Blågården i Rabarberlandet

I et andet boligområde⁴⁹ fortæller de om, at den lokale kvindeforening har haft vanskeligt ved at acceptere etnisk mangfoldighed i medlemskaren. For eksempel ønskede nogle i foreningens etableringsfase, at de somaliske kvinder ikke måtte deltage. Desuden ønskede sunni- og shiamuslimerne ikke at arbejde sammen, og danskerne er sjældent sammen med nogen af indvandrergrupperne. Der er altså en lang række skillelinjer, hvorfor folk, vi har talt med, siger, at der mangler sammenhold i området. Den omtalte kvindeforening har imidlertid nu fået et bredere syn på integrationen, som det vil fremgå af det følgende.

En meget aktiv frivillig i området, som vi talte med, startede danskundervisning for voksne kvinder, hvor hun udelukkende tog fat i en gruppe somaliske kvinder. På trods af at danskundervisning også var relevant for andre grupper, var det simpelthen ikke realistisk at samle kvinderne på tværs af de etniske skel.

Kvindeforeningen herude var meget styrende, og de somaliske kvinder var ikke med der. F.eks. arbejder sunni- og shiamuslimerne heller ikke sammen. Der er mange skel. Der mangler sammenhold i Akacieparken. Det er faktisk den største udfordring, vi har herude, beboerrådgiver, Akacieparken.

En anden væsentlig barriere for at styrke integrationen gennem foreningslivet er de ofte meget svært forenelige kulturforskelle. For eksempel mødes muslimerne konsekvent i rene mande- og kvindegrupper, hvor børnene typisk kommer sammen med kvinderne. Det gælder for eksempel for de to mande- og kvindeklubber, der blev nævnt ovenfor. Separationen af kønnene gør det mindre attraktivt for danskere at deltage i disse grupper. Samtidig gør kravet blandt muslimer om, at mænd og kvinder adskilles i det offentlige rum, at disse har vanskeligt ved at deltage i det danske foreningsliv, hvor aktiviteter sjældent er kønsopdelte.

”Man lever meget kønsadskilt. Det er en anden livsstil, man mødes altid kun i kønsadskilte rum”, beboerrådgiveren i Rabarberlandet.

Alkohol er et andet område, hvor dansk og muslimsk kultur er svært kompatibel. Et konkret dilemma er, hvordan en gruppe alkoholikere og en gruppe muslimer fra det samme boligområde deler de samme faciliteter. I den konkrete situation⁵⁰ er dilemmaet ikke løst, og tovholderen for den muslimske gruppe har afleveret

⁴⁹ Akacieparken

⁵⁰ Huset i Mosen i Tingbjerg og Utterslev Huse

nøglerne i vrede, således at lokalerne nu kun anvendes af alkoholikergruppen. Fordi det nu har afskåret muslimerne fra at bruge stedet, føler beboerrådgiveren, at det har været forkert at give alkoholikerne adgang til stedet i den konkrete form, men det er en stor udfordring at sikre så vidt forskellige grupper adgang til de samme faciliteter.

Lokalemangel er en af de helt store ressourcemæssige barrierer for det blomstrende foreningsliv i boligområderne. Det er blandt andet derfor, at man ét sted nu har fået penge til at bygge et kulturhus. Typisk er de få lokaler, der er til rådighed, meget små. Det betyder for det første, at foreningerne må deles om de lokaler, der er. At dele kan i sig selv være et stort problem, hvilket eksemplet ovenfor viser. For det andet har indvandrergupperne ofte en anden måde at mødes på, der gør små lokaler med en fast mødekalender utilstrækkelige.

Frem for at mødes i små formelle foreninger med en fast møderytme mødes mange af indvandrerne mere uregelmæssig i større uformelle grupper. Denne måde at mødes på kan de forholdsvis små lokaler i beboerforeningerne sjældent honorere. I en typisk forening i den danske foreningskultur, er der ofte ikke så mange, der møder op, hvorfor det er noget nemmere at finde passende lokaler. Til gengæld er der mange små foreninger, hvorfor man har været vant til at skulle deles om faciliteterne. Samtidig sørger sådanne foreninger så nogenlunde for at afholde den årlige generalforsamling og udarbejde et regnskab, sådan at foreningen passer ind i de strukturer, der blandt andet er afgørende for at opnå støtte.

Med hensyn til at dele lokalerne indledtes en mor og barn-klub i et boligområde⁵¹. Et forum, hvor der kunne blive talt om børneopdragelse, sundhed, og hvad der ellers ville have interesse. Desværre har de haft vanskeligheder med at få det etableret på grund af mangel på lokaler. Her var den lokale kvindeklub ikke villig til at låne deres lokale til mor og barn-klubben en gang om ugen.

Den oplevede effekt

Der, hvor det bedst er lykkedes at arbejde på tværs af de etniske grupperinger i mange boligområder, er ofte i diverse børn- og ungeindsatser. Som beskrevet i det foregående kapitel er det i begrænset omfang lykkedes at tiltrække både danskere og unge fra forskellige indvandrergupper i drenge- og pigeclubber såvel som i lektiehjælpen, om end disse i langt overvejende grad er domineret af børn af indvandrere, men i etablerede fritidstilbud, på byggelegepladser og i sports- og fritidsaktiviteter er børn og unge fra forskellige etniciteter sammen.

⁵¹ Rabarberlandet

I en lang række tilbud og væresteder for børn og unge er det lykkedes at få de unge til at fungere godt sammen på tværs af etniske grupper⁵². Fællesnævneren er her, at børnene føler sig trygge og har stor respekt for de voksne. Der er i alle foreningerne/institutionerne tale om voksne, der har været i området i mange år, og som har bevist, at de bekymrer sig for børnene, og at de kan skabe rammer, hvor ingen bliver udsat for overgreb fra andre. For eksempel fortæller en ansat fra et lokalt fritidstilbud⁵³ om indvandrergruppernes meget stærke og ofte racistiske udtalelser. Her har de imidlertid forstået at styre det, så det for det meste blot er for sjovt, og sådan at børnene er sammen på tværs af etniske grupperinger på byggelegepladsen.

”Kurderne bliver drillet med, ” at du ikke har noget land”, og somalierne bliver kaldt meget forskelligt. Drengene taler tit beskidt: Bøsse, chokolade, bjergkurder, siger de. Men det er også bare en jargon, og for det meste er det skæg og ballade. Nogen gange siger vi dog, at vi ikke vil høre det, og sender dem hjem”, ansat på byggelegepladsen i Partnerskabet.

Der er dog også foreninger for voksne, som kan fremvise positive virkninger i forhold til målsætningen om integration.

En succesfuld interkulturel kvindeforening har en tilstrækkeligt bred medlemskare til at man kan skabe en række forskellige aktiviteter, hvor ikke alle kvinder nødvendigvis deltager hver gang. En bestyrelse eller arrangementsudvalg har ansvaret for at sammensætte et program for klubbens aktiviteter, som er varieret og bredt fagligt set. Det skal desuden bemærkes, at klubben ikke kun gennemfører aktiviteter, hvor klubbens medlemmer er ”modtagere” af input. De gennemfører også arrangementer, hvor klubbens medlemmer tilbyder aktiviteter til andre målgrupper, f.eks. billedkunst for børn.

Alle de beskrevne barrierer for at skabe integration gennem foreningslivet har den konsekvens, at beboerrådgiverne har meget svært ved at starte virkningsfulde initiativer for voksne på integrationsområdet. Det er bemærkelsesværdigt, at der i alle de besøgte boligområder er både flere og mere succesfulde initiativer på børn- og ungeområdet end på integrationsområdet. Det virker sandsynligt, at i hvert fald en del af årsagen hertil er, at det på børn- og ungeområdet er nemmere at se en her-og-nu virkning af indsatsen. Samtidig er det muligvis lettere at finde

⁵² Bl.a. Byggelegepladsen i Partnerskabet, ISA på Tingbjerg Skole, Fritidshjemmet Akeleje i Akacieparken, Klokkergårdens Fritidshjem i Bispebjerg, Lektiehjælpen i Akacieparken og Nørrebrox i Rabarberlandet

⁵³ Partnerskabet

de relevante konkrete aktiviteter at mødes om med børn og unge (udgangspunkt: det fælles problem eller den fælles interesse), mens det for voksne grupper med forskellig alder og kulturel baggrund måske er vanskeligere at finde den fælles interesse. Dermed ikke sagt, at beboerrådgiverne og andre konsekvent fravælger svære indsatser, men mange af de svære indsatser for voksne løber simpelthen ud i sandet.

Denne konklusion understreges af, at flere har nævnt, at det sværeste og den største mangel i forhold til børn- og ungeindsatsen er forældreinddragelsen. Ikke fordi beboerrådgiverne og de andre, vi har talt med, ikke forsøger at inddrage forældrene, men simpelthen fordi de voksne kan være meget svære at nå. Problemet forstærkes utvivlsomt af, at stort set alle de professionelle og frivillige er etniske danskere, for hvem det er problematisk nå ud til de voksne indvandrere, der i mange tilfælde mangler noget så fundamentalt for integration som et fælles sprog.

”I begyndelsen var jeg meget ambitiøs. Jeg ville især gerne gøre noget for drengene, der hang på gaden og kedede sig, og som derfor lavede ballade og uro. Men dem har jeg opgivet. Hvis man skal have fat i dem, skal man have fat i deres forældre. Og det er svært”, frivillig i Akacieparken.

På trods af barriererne er det bestemt også lykkedes at igangsætte en række succesfulde lokale foreninger. En beboerrådgiver fortæller om et ”*anbefalingsværdigt – men benhårdt – projekt*” omkring en interkulturel forening⁵⁴. Her blev der lagt vægt på at uddanne de kvindelige medlemmer i demokrati og dansk foreningskultur i den forstand, at der blev stadfæstet vedtægter og afholdt en generalforsamling, hvor alle var indbudt. Det vil sige, at der var klare regler, og foreningen var åben for alle.

I dag har foreningen 40 aktive medlemmer og 60 i alt fra diverse etniske grupper. I regi af denne forening har man blandt andet taget kontakt til den lokale præst og organiseret, at den lokale menighed nu mødes med lokale muslimske kvinder. I foreningen foregår der billedkunst for børn, syning og svømning samt cykelkurser og sminkekurser. Beboerrådgiveren blander sig ikke i aktiviteterne, men hjælper med netværk og andre professionelle, der kan bidrage til foreningen. Dette har haft en mærkbar effekt i forhold til målsætningen om demokratisk uddannelse, som nedenstående citat er et eksempel på.

⁵⁴ Interkulturel forening i Akacieparken

”Der er bl.a. en afsmittende effekt i beboerforeningen: Til de sidste to møder væltede det pludselig ind med folk – f.eks. somaliske kvinder, der kommer, selvom de ikke forstår dansk”, beboerrådgiver i Akacieparken.

Erfaringerne fra ovenstående forening viser, at der kræves en lang målrettet indsats for at få interkulturelle foreninger i boligsociale områder til at fungere. For det første meget ihærdigt og hårdt arbejde. For det andet viser erfaringerne hos dem, vi har talt med, at man skal have noget at mødes om. Det er ikke nok at lave en venskabsforening; man skal have aktiviteter at samles om. For det tredje skal foreningen forankres, så den bliver selvkørende, og for det fjerde er det, at der er arrangeret noget for børnene, en sikker måde at få kvinderne til at møde op. Disse erfaringer bekræftes fra andre succesfulde kvindeforeninger⁵⁵. Fælles for alle foreningerne er imidlertid stadig, at de kun i meget sporadisk omfang formår at tiltrække etnisk danske kvinder.

Også aktiviteter som samles om et fælles formål som madlavning/spisning opleves som succesfulde. Således har aktiviteten *Smag på Nordvest*⁵⁶ fungeret med stor succes gennem flere år. Man beder en lokal person være ”kok” på et madlavningsarrangement med fri tilmelding. Temaet er madlavning fra kokkens hjemland. Den lokale skole lægger hjemkundskabslokale til, og deltagerne laver i fællesskab maden efter anvisninger fra kokken. Man hygger sig og snakker under madlavningen, spiser sammen og går hver til sit. Arrangementet varer et par timer. Beboerrådgiverne oplever, at dette fremmer gensidig forståelse for hinanden ved at deltagerne får øjnene op for, at nok er der forskelle mellem, hvordan man håndterer fødevarerne og hvordan man spiser kulturerne imellem, men at disse forskelle ikke er så væsentlige, når man først får dem italesat.

”Bare ved at bruge ordet integration, så er der nogen, der siger næh – tak. ... Så længe jeg er leder her, vil jeg sige nej til integrationsprojekter, vores opgave er at lave kultur!”, institutionsleder i Rabarberlandet.

Integrationsprojekter, der har til hovedformål at skabe integration, er svære at engagere folk i. Hvis hovedformålet derimod er det man mødes om, f.eks. en byggelegeplads, en markedsdag, fællesspisning, er der en chance for at folk som en sidegevinst engagerer sig på tværs af etniske grupperinger. Denne konklusion er meget gennemgående og sættes på spidsen i citatet ovenfor. Den pågældende leder af en kulturinstitution⁵⁷ har meget dårlige erfaringer med deciderede inte-

⁵⁵ Kvindeforeningen i Tingbjerg og Utterslev Huse

⁵⁶ I Bispebjerg

⁵⁷ Støberiet i Rabarberlandet

grationsprojekter. Til gengæld oplever han at aktiviteter af forskellig art tiltrækker multietniske grupper af unge.

I kulturinstitutionen er det i dagligdagen først og fremmest de lokale tosprogede unge, der kommer. De bruger stedet som et værested, da de har brug for et alternativ til at hænge ud på gaden. Til gengæld dominerer etnisk danske unge i forbindelse med konkrete kulturarrangementer, som de i høj grad selv sætter op. Lederen oplever at danskerne har en kultur for at arrangere begivenheder og organiserede aktiviteter, som de ikke-etnisk danske sjældent har. Men da ikke-etnisk danske tiltrækkes af danskernes arrangementer, og langsomt sker der en blanding af grupperne, uden at der som sådan gøres noget særligt for at få dette til at ske.

6.4 **Deltagelse og ansvar i konkrete aktiviteter**

Det at have noget at mødes om er i høj grad fremmede for integrationen. Alligevel er der stor forskel på, hvordan forskellige typer af konkrete indsatser virker. Derfor er det følgende delt op på forskellige typer af aktiviteter.

6.4.1 *Fællesarrangementer*

Mad og fest har altid kunnet samle folk – især når det er gratis – og dette gælder i høj grad også for beboerne i de boligsociale områder. Markedsdag, sommerfest, ekskursioner og madaftener er alle typer af arrangementer, hvor det er lykkes at samle folk på tværs af de etniske skillelinjer, der gør sig gældende i det daglige⁵⁸. Fælles for dem alle er, at beboerrådgiverne eller beboerforeningernes bestyrelser står for at koordinere, mens frivillige i mere eller mindre grad bidrager til at få det op at stå.

Paradoksalt nok er det i et af områderne med flest ressourcestærke danskere, at der er færrest etniske danske deltagere i fællesarrangementerne. For eksempel deltog 156 på en ekskursion til Sommerland⁵⁹, hvoraf kun én var etnisk dansker. Dette understreger konklusionen om, at de mest ressourcestærke danskere sjældent engagerer sig lokalt i deres boligområde. Der er dog også undtagelser, som for eksempel botanikprofessoren i Urbanplanen, som arrangerer blomsterpansnings- og beplantningsforløb for børn og unge i området, og som deltager i aktiviteter på den lokale skole. Eller beboeren, som har taget initiativ til en multikulturel forening, der udbyder forskellige arrangementer især til de lidt ældre beboere.

Den oplevede effekt

Arrangementerne initieres i høj grad med henblik på at skabe en større fælles-

⁵⁸ F.eks. Markedsfesten og 'Smag på Nordvest' i Bispebjerg, fælles busture i Degnegården, Kvarterforum i Partnerskabet og sommerfesten i Tingbjerg og Utterslev Huse.

⁵⁹ Rabarberlandet

skabsfølelse i området, hvilket de bestemt bidrager til. Det er imidlertid langt fra nok til, at folk begynder at mødes på tværs af de traditionelle skillelinjer; det kræver en langt mere vedholdende indsats over lang tid, som ovenstående eksempler fra foreningslivet vidner om. For eksempel oplever en ejendomsbestyrelse⁶⁰, at de fleste indvandrergrupper kommer til den årlige sommertur, der arrangeres af bestyrelsen, men at deltagelse i øvrige møder i bestyrelsesregi ikke sker.

Erfaringerne fra mad-og-fest-arrangementerne er samstemmende, at prisen er af stor betydning for deltagelsen. Der er grænser for, hvad man vil betale for at samles, men hvis det finansieres fra centralt hold og deltagelse er gratis, er der ofte meget stor deltagelse. Af samme grund er det afgørende at holde det på et meget lidt ressourcekrævende niveau.

Samtidig har et af områderne imidlertid den erfaring, at koster arrangementer intet, er opbakningen og konsekvensen omkring deltagelse markant ringere, end hvis der er en lille brugerbetaling og udstedelse af adgangskort.⁶¹ Hvis man har købt billet, er der en meget større tilbøjelighed til faktisk at dukke op, end hvis man blot helt frit kan dukke op. Hvis det koster penge at deltage, er forventningerne til arrangementet tilsvarende højere, og man ønsker ikke at gå glip af begivenheden.

6.5 Velkomstpakker

I to af de boligsociale projekter i analysen har man iværksat initiativer omkring velkomstpakker, da man oplever et behov for information gennem de spørgsmål, man får fra beboerne. Initiativet kommer i begge tilfælde fra ejendomskontoret, mens beboerne som sådan ikke efterspørger en velkomstpakke, da *”det er svært at efterspørge noget man ikke ved, hvad er”* (citater fra beboerrådgiveren i Rabarberlandet).

Der blev i meget ambitiøse projekter udviklet fine mapper og brochuremateriale, som bød nye beboere velkommen og informerede om regler og faciliteter i området. På trods af det store arbejde har det været svært at få ejerskab for velkomstpakkerne i ejendomsforeningernes bestyrelser, og det viste sig, at mapperne ofte ikke blev delt ud. Desuden er der et generelt problem i forhold til skriftligt materiale – ikke bare sprogligt. Der er som tidligere nævnt en barriere i forhold til skriftlig formidling hos mange af de beboere, som bor i de omfattede boligsociale områder.

⁶⁰ Degnegården i Bispebjerg

⁶¹ Partnerskabet i Urbanplanen.

I et af områderne havde man yderligere det problem, at nye beboere blev mødt af både miljøguider, folk med en velkomstpakke og afdelingsbestyrelsen selv med deres egen velkomst. Det blev for meget, hvorfor man nu vil forsøge at sammentænke de tre velkomster.

Den oplevede effekt

I et af områderne er projektet således skrinlagt, mens et andet forsøger igen i en ny sammentænkt form. Generelt er vurderingen, at topstyrede projekter har trange kår, og at sådanne initiativer har en meget lang indkøringsperiode, hvis de overhovedet lykkes. Affaldsprojekterne er et meget lignende eksempel, hvor topstyrede projekter ikke opnåede lokal oppakning og forankring.

”I det hele taget var det ikke et projekt, der var født af beboerne selv. Det kom fra oven – og var meget fornuftigt – men det var et projekt skabt af ejendomskontoret – og så fungerer det ikke: Det skal komme nedefra. Topstyrede projekter virker ikke”, beboerrådgiveren i Bispebjerg om et affaldsprojekt.

6.5.1 *Kurser*

I mange boligområder er der igangsat en række kurser, der blandt andet har et dobbelt integrationssigte. Dels søges integrationen fremmet ved at blande etniske danskere og indvandrere og dels ved at styrke indvandrernes kompetencer til at indgå i det danske samfund.

Flere boligområder⁶² har cykelundervisning for indvandrerkvinder, hvilket har en stor betydning for kvindernes mulighed for at bevæge sig uden for området og dermed for deres uafhængighed og evne til at fungere i det danske samfund. Til gengæld har cykelundervisning ingen interesse for de etniske danskere, som allerede kan cykle. Dermed opnås, som det er tilfældet med så mange andre aktiviteter, ikke en integration med danskerne. Det samme gælder svømmekurser⁶³ i flere områder. Aktiviteterne kan således være med til at styrke den generelle integration af de pågældende indvandrerkvinder og er som sådan rigtig gode projekter; men de bidrager ikke nødvendigvis til at bringe danskere og indvandrere nærmere hinanden i lokalområderne.

Udfordring

En stor udfordring for, at disse projekter overhovedet kan komme i gang, er at rekruttere indvandrerkvinderne. Gennemgående kræver det, at nogen med et stort lokalkendskab, og som kvinderne er trygge ved, er ansvarlig for kurset; og

⁶² Akacieparken, Tingbjerg

⁶³ Tingbjerg, Akacieparken, Rabarberlandet og Bispebjerg

stadig er det nødvendigt at opsøge mange af kvinderne personligt i deres hjem. I et område⁶⁴ havde en etnisk dansker uden held forsøgt at opstarte cykelundervisning. En lokal kunne derimod med sit netværk og omdømme samle en gruppe af kvinder, som hans kone efterfølgende underviser, da han som mand ikke må komme i nærkontakt med kvinderne. Der er blevet indkøbt cykler og projektet er så stor en succes, at der nu står folk på venteliste.

Den oplevede effekt

Eksemplet med cykelkurset, der ikke køres af etniske danskere, er en undtagelse. Ellers er det helt generelt etniske danskere, der sætter gang i kurserne og kører dem. Ofte koordineret af beboerrådgiveren og drevet af frivillige. Erfaringerne viser, at den bedste løsning her er, at beboerrådgiverne sørger for det administrative, inklusive rekruttering, mens de frivillige står for indholdet og gennemførelsen. Beboerrådgiveren sikrer indsatsens kontinuitet og forankring på længere sigt, da de frivillige erfaringsmæssigt hyppigere skiftes ud end det er tilfældet med beboerrådgiveren. Indsatsen bliver selvfølgelig sårbar, såfremt indsatsen fagligt/indholdsmæssigt bæres af en enkelt frivillig. Hvis dette er tilfældet, har beboerrådgiveren yderligere en opgave i at opsamle og dokumentere indsatsen indholdsmæssigt, således at den frivillige ankerperson kan udskiftes.

⁶⁴ Tingbjerg

7. ANBEFALINGER – INTEGRATIONSINDSATSEN

Helt overordnet må det anbefales, at der i forbindelse med nye projekter tages udgangspunkt i de berørte målgruppers interesser og behov. Topstyrede projekter er oftest ikke hensigtsmæssige. De er givetvis et resultat af gode hensigter, men ofte tager de ikke udgangspunkt i beboernes ønsker og behov, hvorfor de strandede på manglende interesse og deltagelse deres relevans til trods.

I bestræbelserne på at opnå integration er det vigtigt, at der opsættes tydelige målsætninger for, hvad det er for et niveau og type af integration, man vil opnå, og hvilke succeskriterier man har. Er det f.eks. centralt, at forskellige etniske grupper deltager i samme aktivitet? At både mænd og kvinder deltager? Er det indlemmelse i det danske samfund, kultur og sprog, som man tilstræber, eller er det gensidig forståelse mellem forskellige kulturer, som er målet? Og skal beboerdemokratiet fortsat virke efter danske principper eller kan man tage hensyn til forskelligheden i områdets beboersammensætning i samarbejdet?

Overordnet set kan vi observere en række faktorer, som man i integrationsindsatsen er nødt til at forholde sig til, hvis man vil engagere beboere med forskellig kulturel baggrund i sociale aktiviteter med det overordnede mål at øge integrationen. Disse er beskrevet nedenfor.

Køn og kultur

- Kønsopdelte aktiviteter er ikke kun nødvendige i børn- og ungeindsatsen. Også indsatsen, der har til formål at øge integrationen og deltagelsen i foreningsliv, betinger ofte kønsopdeling for at engagere deltagerne. Foreninger er oftest kønsopdelte, for at kvinderne har mulighed for at deltage, og i mange af de kulturer, som nydanskere kommer fra, er kønsopdeling i det offentlige rum en helt naturlig ting.

Lokal forankring

- Det kan konkluderes, at det er afgørende for, at et projekt lykkes, at det ligger i nærmiljøet. For ”det er kendetegnende for mange nydanskere, at de ikke bevæger sig langt fra deres bopæl”.⁶⁵ Beboernes store og vellykkede brug af beboerrådgivningerne er derfor også et resultat af, at de ligger centralt placeret i boligkvarterene: ”Man kommer lige forbi, og der er åbent”. ISA-projektet i Tingbjerg er således også et mønstereksempel på, at foregår det i nærmiljøet – her på den lokale skole – hvor det er trygt for både forældre og børn, så bliver det også benyttet med stor entusiasme. Omvendt er mange gode initiativer standet eller haltende på grund af den geografiske afstand (f.eks. sprogkurser i Urbanplanen). En geografisk afstand til et jobcenter kan således i sig selv være en barriere for brugerne (projektleder, Rabarberlandet)
- Et godt byplanmæssigt nærmiljø er ligeledes en afgørende faktor for bedre integration. Det ses i Tingbjerg, hvor renoveringen af en gård med ny legeplads og bænke og borde til voksne allerede efter den første sommer har bidraget til, at mange forskellige beboere mødes i dette nære rum.

Foreningslivet

- Det kan anbefales, at integration ses i et bredere perspektiv – således at foreningslivet defineres bredere. Dette vil betyde, at også religiøse, nationale og eventuelt politiske grupperinger får en håndsrækning, selvom disse ikke endnu lever op til alle fordringer om et demokratisk foreningsliv, hvilket der naturligvis på sigt skal arbejdes på. Eksklusion, som det ses i Tingbjergs kulturhus, er ikke hensigtsmæssigt og bidrager kun til at grave dybere grøfter mellem etniske grupper.
- Styrkelse og langsom integrering af de i forvejen mange netværk og uformelle foreninger (mande- og kvindeklubber, religiøse og nationale), som er aktive overalt i områderne, må derfor ses som en vej frem mod et større demokratisk virke blandt nydanskerne. I stedet for at insistere på det gængse danske foreningsliv, der ofte har udtalte rødder tilbage i gamle foreningstraditioner, der for udenforstående kan være svære at gennemskue, må man arbejde gennem de netværk og initiativer, som giver mening for nydanskerne.

⁶⁵ Sune Pejtersen, tovholder i projektet UNG2400

7.1 **Hvad virker?**

I integrationsindsatsen er der tilsyneladende større inertie og træghed i forhold til at se positive virkninger, end det er tilfældet i børn- og ungeindsatserne. Det er derfor nødvendigt med større tålmodighed og længere horisont i forhold til de iværksatte aktiviteter. Samtidig er det helt nødvendigt at have et realistisk ambitionsniveau for den enkelte indsats.

I vores afdækning i de berørte områder har vi kunnet identificere følgende katalysatorer, som sandsynliggør øget integration på længere sigt:

- I et boligsocialt projekt er der ansat en muslimsk kvindelig medarbejder, som ifølge aktører i området er helt afgørende for, at nydanskere deltager i de forskellige arrangementer og aktiviteter. Hun kan ikke blot sige god for aktiviteten/arrangementet ud fra en kulturel synsvinkel, men også arbejde rent sprogligt som ambassadør for beboerrådgivningsfunktionen.
- Det lange, seje træk i forhold til arbejdet i foreninger, hvor medlemsskaren ikke er bekendt med dansk foreningskultur med medlemsrekruttering, generalforsamling, afstemning og bestyrelsesarbejde. En målrettet indsats med beboerrådgiveren på sidelinien som støtte, kombineret med ildsjæles energiske indsats for at skabe relevante og meningsfulde aktiviteter, viser sig på længere sigt at have virkning ikke blot på (i dette tilfælde) kvindernes deltagelse i foreningen, men har også afsmittende effekt i forhold til deltagelse i beboermøder og kontakt med andre foreninger og aktører i lokalområdet.
- Iværksættelse af aktiviteter med et tydeligt, relevant indhold, således at integration ikke er hovedformålet med aktiviteterne, men en kærkommen følgevirkning. Eksempler på aktiviteter, som ikke har integration som sit primære formål, men som opleves af de involverende som fremmende for den generelle integration er de velbesøgte fisketure i Urbanplanen, Smag på Nordvest i Bispebjerg og cykelkurser i diverse områder.

7.2 **Forslag til konkrete initiativer**

• **Lokale jobkonsulenter**

Erfaringen fra Akacieparken med lokale jobkonsulenter kunne med fordel afprøves i flere boligsociale projekter. Som det nævnes i afsnittet Forslag til konkrete initiativer i kapitlet Børn- og Ungeindsatser, er beskæftigelse på arbejdspladser med etnisk danske formentlig den mest effektive vej for ikke-etnisk danske til integration i det danske samfund. Der synes at være en mental afstand til jobcentret, hvorfor en målrettet lokal indsats med velkendte jobkonsulenter bør afprøves i flere boligsociale projekter.

- **Den gode historie**

I kapitlet Børn- og Ungeindsatsen nævnes forslaget om at etablere et korps af ”historiefortællere”. Denne indsats vil styrke såvel børn- og ungeindsatsen som integrationsindsatsen, hvorfor den er lige så relevant på dette sted.

- **Lokale sprogskolesatellitter**

I Partnerskabet i Urbanplanen fortæller man, at især indvandrerkvinder har en mental barriere i forhold til at forlade området og gå på sprogskole. Da sprog er den allervigtigste forudsætning for integration mellem de forskellige etniske grupper, bør sprogundervisningen efter evaluators anbefaling i så høj grad som muligt ske på brugernes principper. Når sproglig kompetence er opnået, kan man sætte ind med initiativer til at øge det geografiske område, indvandrere færdes i for at modvirke ghettodannelse etc., som ofte nævnes som modargument mod at holde sprogtræningen lokalt, hvor indvandrere bor.

- **Åben og fleksibel brug af eksisterende lokaler**

Som nævnt under anbefalinger på børn- og ungeområdet er der i de fleste områder fælleshuse og fælleslokaler, som benyttes i begrænset omfang. Det er vigtigt, at adgangen til disse lokaler liberaliseres, således at foreninger, møder og lignende naturligt afholdes her.

- **Fokus på beboerrådgiveren**

Hvor beboerrådgivningsfunktionen virker, er denne en enormt vigtig ressource i nærområdet. Beboerrådgivningsfunktionen skal derfor styrkes, gøres synlig og have tilstrækkelige ressourcer til at være tydelig og tilstede i kontakten med samarbejdspartnere. Beboerrådgiverne fungerer som bindeledet mellem de mange professionelle aktører og har et helhedsorienteret blik på området, som ingen af de øvrige aktører har eller skal have.

8. METODE

Evalueringsforløbet blev opdelt i tre faser, som hver beskrives nedenfor.

8.1 Fase 1 – Eksplorative interviews med beboerrådgiveren

Første fase bestod dels af en forberedende desk research, dels af en række eksplorative interviews gennemført med beboerrådgiveren/beboerrådgiverne i de fem udvalgte boligsociale projekter.

Den indledende desk research omfattede indsamling af relevante statistiske oplysninger samt indhentning af resultater og interviews fra tidligere undersøgelser.

De eksplorative interviews med beboerrådgivere gav ud fra et mellem-perspektiv et overblik over projektets status og kortlagde beboerrådgivernes oplevede effekter og barrierer for udviklingen og for målopfyldelsen. I samarbejde med beboerrådgiveren identificeredes samarbejdspartnere og interessenter, som udgjorde udgangspunktet for udvælgelsen af interviewpersoner til 2. og 3. fase af undersøgelsen.

I de tilfælde, hvor der er mere end én beboerrådgiver ansat, blev disse interviewet sammen.

8.2 Fase 2 – Interview med interessenter

I anden fase er gennemført en række personlige interview (face-to-face) med interessenter og repræsentanter for målgrupperne – børn- og ungedeltagere i aktiviteter samt etniske minoriteter, som har deltaget i aktiviteter i de fem udvalgte områder. Her har samarbejdspartnere og interessenter fået mulighed for dels at kommentere på de udvalgte indsatser, dels at supplere med egne valgte emner. Desuden har de haft mulighed for at komme med anbefalinger i forhold til videreførelse af eksisterende initiativer og supplerende nye initiativer.

Deltagere har her været ansatte i fritids- og ungdomsklubber, deltagere i projekter, beboere, afdelingsbestyrelsesmedlemmer, børn og unge etc.

8.3 **Fase 3 – Validering og perspektivering**

Tredje fase er validerings- og perspektiveringsfasen, hvor der er gennemført et fokusgruppeinterview pr. projekt, hvor konklusionerne fra de foregående faser diskuteres med repræsentanter for interessenterne og repræsentanter for deltage- re i indsatserne. Her har eksempelvis deltaget beboere, medlemmer af afdelings- bestyrelser, bibliotekarer, politi, projektdeltagere, frivillige etc.

9. LITTERATUR OG MATERIALELISTE

- Analyse af børn- og ungeområdet i Tingbjerg og Utterslev Huse, NIRAS Konsulenterne, august 2005
- Danmarks Statistik, KÅS, 2007
- Drømme og Ressourcer i Bispebjerg, En ressourcekortlægning af 50 beboere i Klerkegården, Gravervænget/Møllerlodden og Bispeparken, Beboerprojekt Bispebjerg, juni 2007
- Evaluering af Turbo på Tingbjerg, NIRAS Konsulenterne, oktober 2006
- Evaluering af beboerrådgivningsfunktioner 2004-2008, Fase 1: Før-evaluering, NIRAS Konsulenterne, maj 2005
- Evaluering af beboerrådgivningsfunktioner 2004-2008, Fase 2: Procesevaluering, NIRAS Konsulenterne, januar 2007
- Trivselsundersøgelse, Bispebjerg, NIRAS Konsulenterne, februar 2006
- Evaluering af familiekursus for etniske minoritetsfamilier på Amagerbro 2005-2006, Majbrit Møller for SSP København, september 2006
- Interview foretaget i forbindelse med evaluering af beboerrådgivningsfunktionen, fase 3, maj 2007
- Kvarterbladet 2400, juni 2007
- Mazanti, Birgitte, *Fortællinger om et sted*, By og Byg: fordomme om belastede boligområder, Statens Byggeforskningsinstitut, København 2002
- Selvevaluering af projekt Turbo på Tingbjerg, NIRAS Konsulenterne, oktober 2006
- Trivselsundersøgelse, Tingbjerg og Utterslevhuse, februar 2006

- Trivselsundersøgelse, Remisevænget, Dyvekevænget og Hørgården, NIRAS Konsulenterne, februar 2006
- Trivselsundersøgelse, Bispebjerg, NIRAS Konsulenterne, februar 2006
- Trivselsundersøgelse, Blågården, NIRAS Konsulenterne, februar 2006
- Trivselsundersøgelse, Akacieparken, NIRAS Konsulenterne, februar 2006
- Trivselsundersøgelse i boligsociale projekter i Københavns Kommune, NIRAS Konsulenterne, april 2006
- Veen, Wim og Vrakking, Ben, Homo Zappiens – Growing Up in a Digital Age, 2007